

Tandíjellenes demonstráció

A felsőoktatás-fejlesztési koncepcióból kiragadott tandíj bevezetése ellen tiltakoztak a diákok március 22-én. Ha a kormány a folyamatban lévő szakmai tárgyalásokat megkerülve vezeti be idén ősszel a tandíjat, akkor ez a megfelelő kompenzációs rendszer kialakítása nélkül lép életbe; a felsőoktatás nem kap garanciát arra, hogy az így befolyt pénzt az egyetemi és főiskolai oktatás fejlesztésére fordítják (ezzel szemben pénzt vonnak el ebből a szférából); sőt még az is rendezetlen marad, hogy milyen ütemben emelkedhet a tandíj.

A megmozdulást szervező hallgatói önkormányzatok fel akarják rázni a hallgatótársat, tudatára akarják ébreszteni a diákokat, hogy egy ilyen fajta tandíj fizetése nem javítaná az oktatás minőségét, ezért semmilyen szempontból sem szolgálná az érdekeiket.

A tüntetés résztvevői fejenként 2000 fillér, azaz 20 forint befizetésével támogatták a költségvetést, kifejezve ezzel, hogy kicsinyesnek tartják az állami költségvetés számára elenyészően kicsi bevételt, az érintett családok jelentős részének viszont számottevő kiadást jelentő tandíj bevezetését.

Ami a demonstráció utáni tennivalókat illeti, erről még vitatkoznak egymással a diákok képviselői. A mérsékeltabbnak nevezhető álláspont hívei azt vallják, hogy ha már elkerülhetetlen a diákok anyagi helyzetének rontása, akkor ezt inkább az egy főre eső állami támogatás csökkentésével érje el a kormány. Semmiképpen se írjanak elő olyan tandíj fizetési kötelezettséget, amely nem illeszkedik bele a felsőoktatás fejlesztésére vonatkozó programba!

TDK-HATÁRIDŐ

A TDK-dolgozatok leadási határideje módosul. Az új határidő április 10. A többi időpont nem változik.

Nagygyűlés

A felsőoktatást sújtó kormányzati intézkedések ellen tiltakozó nagygyűlést szervez a három, felsőoktatásban érdekelt szakszervezet az ELTE Gólyavárában április 3-án 14 órai kezdettel.

A rendezvényen a szakszervezetek képviselői a következő kritikus kérdésekről fejtik ki álláspontjukat: A felsőoktatási intézmények működése a dologi kiadásokra fordítható összegek csökkenése miatt végveszélybe került. A hallgatói létszám az elmúlt négy évben 50 százalékkal nö-

vekedett és további növekedése várható. Ezzel szemben a kormány az oktatói és az oktatást segítő dolgozói létszám drasztikus leépítését tervezi.

A tandíj előkészítés nélküli bevezetése veszélyezteti az esélyegyenlőséget. A családokat sújtó szociális korlátozó intézkedéseket a kormány előzetes egyeztetés nélkül kívánja bevezetni.

A felsőoktatási dolgozók bére nominálisan is csökken az adótörvények módosítása miatt.

„A tárgyalásos megoldásokat”

Lapzártánk után jutott el szerkesztőségünkbe a BKE-tájékoztató című kiadvány legújabb száma, amely az egyetem rektorának és rektorhelyetteseinek állásfoglalását tartalmazza az elmúlt napok politikai intézkedéseivel kapcsolatban. Az anyag kései érkezése miatt csak idézeteket tudunk belőle közölni:

„(...) Az egyetem vezetése azzal a jóval korábban már kormányzati szinten is megfogalmazott állásfoglalással ért egyet, amelyik hosszú távon egy minimális tandíj bevezetését szorgalmazza, összekötve azonban ezt a lépést egy megfelelő kompenzációs és hallgatói hitelkonstrukciós elképzeléssel. Ez tehát azt jelenti, hogy az 1995/96-os tanévre tervezett havi 2000 forintos tandíj bevezetését elhamarkodottnak, inkább a hallgatói réteget irritáló, mintsem az egyetemet segítő lépésnek tekintjük.

A felsőoktatás 2000-ig szóló reformjának kidolgozása aránylag hosszú ideje folyik, s olyan elképzelések látszóttak kialakulni, amelyek mind a politikai pártoknak, mind a felsőoktatási intézményeknek, mind pedig az ország lakosságának megfelelőek lehetnek.

Ez a folyamat most megszakadni látszik. Az eddigiekben megfogalmazott törekvés az volt, hogy az ezredfordulóig a középiskolát végzett korosztály 17 százalékos felsőfokú beiskolázottsági szintje 30 százalékra növekedjen. Egyetemünkön nincsenek akkora tartalékok, amelyek hasonló hallgatói létszámnövekedést csökkenő oktatói létszámmal megoldhatóvá tennének. A felsőoktatástól tehát nem elvonni kell, hanem okos átcsoportosításokat és átgondolt beruházásokat végrehajtani. (...)

Egy nagyon lényeges és mindenkit izgató kérdés a közeljövő létszámpolitikája. Mi lesz itt: létszámstop, elbocsátások, racionalizálás? Megemelt óraszám, megemelt hallgatói létszámmal?

Szeretnénk leszögezni azt, hogy mielőtt bármiféle intézkedés történne egyetemünkön, még ha kormányzati is az iniciatíva, ragaszkodni fogunk álláspontunk kifejtéséhez, melynek egyik leglényegesebb eleme az, hogy automatikus szorzószámok helyett a tárgyalásos megoldásokat preferáljuk, s a bázisszám helyett a szükségletnek megfelelő tervezést ajánljuk tárgyalópartnereinknek.”

KÖZGAZDÁSZ

A BUDAPESTI KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXXVIII. ÉVFOLYAM, 5. SZÁM

ÁRA: 10 FORINT

1995. MÁRCIUS 30.

„A diákság lapos szavakkal nem éri be”

Nekünk nem az a kétezer forint számít igazán, amennyivel mostantól többet kerülünk a szüleinknek, hanem a mód, ahogy ez az egész történik – mondta a büfé előtt egy fiú, meg egy lány. A körülöttük levő barátai ugyanígy vélekedtek, aztán feltűztük a szalagot és elindultunk. „Mi nem a tandíj miatt tüntetünk, hanem a kormány ellen” – tették még hozzá búcsúzóul.

Budáról elképesztően sokan jöttek, nem akartunk hinni a szemünknek, pedig ez csak a kezdet volt. A csarnoknál néhány közgazós oktató előtt haladtunk el, de nem csatlakoztak a menethez. A Kálvin téren is állt már a forgalom, kandós, külkeres táblák alatt a keleti kerületek diákjaival voltak tele a mellékutcák. A TTK előtt újabb röplapot kaptunk:

„Vonja vissza a kormány az 1993. évi LXXX. tv. 31. paragrafusát! Ingyenes oktatást! 1 800 000 000 dollár, azaz 217 milliárd forint az orosz adósság! A csehek áruban – nem fegyverben, mint a magyarok – kapják az orosz adósságot! Fizesse az oktatást az orosz adósság! Nem kell hadsereg!”

rossz helyzetből indult, a tömeg méltányolta, hogy előjött hivatalából, csak hogy a tüntetés más műfaj, mint holmi pénzügykutató teoretizálás. De majd belejön, lesz itt még elég tüntetés – kacintottak össze a mellettünk állók.

És sajna csúsztatott is rendszeren, minthogy jelképes tandíjról beszélt, de a fizetések jelképes mivolta valahogy elkerülte a figyelmét. Erre föl is kiabáltak neki, ugyan mondaná már meg, ő mennyit keres, megmondta: százhatvannyolcezer-valahány száz forintot, nettó vagy bruttó, ez nem derült ki. És valamit fodorgáborozott is, hogy mit, azt csak nagyjából lehetett hallani, és ekkor az OFÉSZ-elnök közbelépett: maradjunk ennél a bilinél, s ne öntsük olyasvalaki fejére, akire kevésbé tartozik – efféle tartalma volt a kultúrumbri színvonalat helyreállító megjegyzésének. A civilizált hangnem messzeemenően igaz nemcsak az egész tüntetésre, hanem az átadott tiltakozó dokumentumra is: együttműködést ajánl, az „ország nehéz helyzetét” megértő, de segítséget, gondos mérlegelést kívánó, továbbra is bizalommal viszonyuló szöveget kapott a pénzügyminiszter, s általa a kormány. Nem hiányzott belőle a fenyegetés sem: a diákság pillanatok alatt képes megszerveződni, demagógiára nem fogékony, lapos szavakkal nem éri be, ha kell, újra és újra megmutatja az erejét, s ha a dolgok így maradnak, nem fogja befizetni a tandíjat. Amit ebben a formájában elvesztegetett sanyargatásnak – azaz kukába szórt pénznek tekint.

A Nemzeti Alapítvány ösztöndíja

Dr. Andorka Rudolf rektor úrnak, Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetem

Tisztelt Rektor Úr! Örömmel tájékoztatom Önt a Nemzeti Alapítvány Kuratóriumának arról a döntéséről, amely a februári kuratóriumi ülésen született.

A döntés értelmében a Nemzeti Alapítvány pályázatot ír ki a Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetem tehetséges és szociálisan rászoruló hallgatói számára, az 1995/96-os tanévre.

A Nemzeti Alapítvány ösztöndíját – 10 000 Ft/hó – 20 hallgató nyerveheti el, amennyiben megfelel a pályázati feltételeknek. Bízom benne, hogy együttműködésünk sikeres lesz és a Nemzeti Alapítvány ösztöndíja a jövőben elősegíti a közgazdászszakemberek képzését.

Budapest, 1995. február 28.

Üdvözléssel:
dr. Medgyasszay László,
a Nemzeti Alapítvány Kuratóriumának elnökhelyettese

(A pályázás részleteinek kidolgozása folyamatban van. Az egyetem javaslata, hogy az ösztöndíjra olyan II., III. vagy IV. éves, nappali tagozatos, rossz szociális helyzetű, első diplomájukat tanul, magyar állampolgár hallgatók pályázhassanak, akik az előző félévben elérték a 4,5 tanulmányi átlagot.)

brutális akkor, amikor gigantikus összegeket költ el – egyébként ugyanebből a fiatalagságból felállított – hadseregére! Fundamentalista, ateista kormányunk van! Az Európai Unióban 2000-re megszűnik a tandíj! A kultúra nem áru! Ingyenes oktatást!”

Az Astoria magasságában állt elő az a tragikomikus helyzet, hogy Deutsch Tamás és Szájer József képviselő urak Fodor Gábort cikiző transzparenszek közelébe sodródtak.

A József nádor tér bejáratánál utcai, vadi új kukákba róttuk le önkéntes adónkat, a kétezer fillért. Kaszinóban nincs nagyobb pénzcsergős, mint ami itt visszhangzott hosszú-hosszú perceként át.

Szabó László nagy kaliberű diákvezér formáját mutatta: beszéde erős, elegáns, világos, kemény, éppen azt és éppen úgy mondta, ahogy ilyenkor kell. Bokros beszéde nagy füttyöt kapott. Pedig nem

M. G.

Állásfoglalás

Habár a tandíj bevezetésének körülményeit szerencsétlennek tartjuk, nem értünk egyet a tiltakozó hallgatói demonstrációval.

- 1. Véleményünk szerint a felsőoktatás nem közjóság, tehát ingyenes biztosítása csakis szociális szempontból történhet.
- 2. A tandíjmentesség általános biztosítása túlfogyasztást idéz elő, ami gátolja, hogy a felsőoktatás struktúrája igazodjék a munkaerőpiac elvárásaihoz.
- 3. Mivel a felsőoktatásban tanulók között a jobbmódú rétegek túl vannak reprezentálva, a mentesség olyan transzfer, amely növeli a már meglévő társadalmi egyenlőtlenséget.

A jelenlegi gazdasági helyzetben felelősen gondolkodó közgazdászhallgató – aki az egyetem elvégzése után igen jó feltételekkel tudja diplomáját „áruba bocsátani” – nem várhatja el, hogy a társadalom őt további szociális juttatásokban részesítse.

Rajk László Szakkollégium Diákbizottsága

ISMÉT KÖZGÁZ EGYETEMI NAPOK

KEN '95. Néhány hete jelentek meg az első plakátok. Egyesek örömmel nyugtázták a tény, és előszedték régi emlékeiket a hajdani KEN-ekről, míg mások nem igazán tudták, mit is takar ez a három betű. Tavaly ugyanis nem volt KEN. Idén viszont április 11-13. között lesz! A HT rendezésében, egész pontosan 4-5 főszervező tevékenységének eredményeképpen kedd és csütörtök között nem hétköznapi hétköznapi napokra számíthatunk.

A szervezőktől hangos (és kissé zsúfolt) HT-irodában kérdeztük Varga Zalánt és Nagy Andrást a részletekről. (Beszélgetésünk elején bekapcsolódott még a HT jelenlegi elnöke, Bedő Imre is.)

Hogyan jutott eszetekbe, hogy felelevenítsétek ezt a régi hagyományt?

V. Z.: Több indítékunk is volt. Az egyik, hogy a Pinceklub felajánlott egy összeget egy nagyszabású egyetemi rendezvény megszervezésére.

N. A.: Meg az az igazság, hogy valami hiányérzet is volt bennünk. 2 évvel ezelőtt én már voltam KEN-en, amivel kapcsolatban komoly fenntartásaim voltak, mert szinte csak ivós versenyszámokból állt.

B. I.: Mindenképpen meg kellett volna ezt próbálni, mert ez hagyomány. Folytatni szeretnénk volna, mert tudjuk, hogy ez tavaly elmaradt. Az egyetemi vezetésben, a régi oktatókban, meg a rég végzetekben is felmerült az, hogy a régi oktatási struktúra megengedte azt, hogy közösségek alakuljanak ki, ami az új oktatási struktúrában szinte ki van zárva. Ezért támogatni kell, és persze megszervezni, az ilyen összejöveteleket. Itt szerintünk akár egész életre szóló kapcsolatok is kialakulhatnak, egyszóval nem mindegy, hogy lesz vagy nem.

Miben fog az idej hasonlítani, illetve különbözni a régi KEN-ektől?

V. Z.: Nem tudom pontosan, milyen a régi KEN, mert én igazság szerint csak a két évvel ezelőtti láttam. A felépítése abban biztosan hasonló lesz, hogy ugyanúgy vetélkedőkből, buliból, érdekes programokból fog állni. A versenyszámok is talán hasonlóak lesznek, csak az előző KEN-hez képest kevesebb lesz az ivós szám, több kreativitást igénylő játék, városi rész várható.

N. A.: Talán azt tenném hozzá, hogy az időpontja közel áll az 1995 perces focinhoz, egyszóval nem csak egy nagyobb egyetemi rendezvény lesz akkoriban, hanem egy monstre fesztiválfelhívást, ill. -heteket szeretnénk létrehozni. Tehát lesz a foci, a KEN, és az egészet egy Takács Tamás KDC-buli zárja le, ami ingyenes lesz minden közgazdosnak.

Ha jól értem, valami új típusú dolgot akartok csinálni?

V. Z.: Itt most nem az újítás a lényeg, hanem az, hogy újból elindítsuk. Az idej KEN lehet, hogy kisebb volumenű

lesz, mint amilyen régen volt, vagy amilyen a következő években várható. Most egyelőre arra van szükség, hogy az emberek tudják, miről is van szó, mi is a KEN.

N. A.: Természetesen próbálunk a régi gyökerekből kiindulni, de persze igyekszünk új lehetőségeket is kihasználni. Jövőre biztosan lesznek még újabb ötletek, látszik majd az is, hol kell változtatni.

V. Z.: Idén bármekkora KEN-t is csinálunk, lehet, hogy nem lesz akkora az érdeklődés. Ettől tartunk is egy picit. Az újra beindítás biztos megnéhezíti majd a dolgunkat, de reméljük, hogy az idej után terjedni fog a híre, és így jövőre már más lesz a kiinduló helyzet is.

Hallhatnánk konkrétumokat is a programokról?

V. Z.: Természetesen, hiszen már elkészült a programlista. Április 11-én, kedden du. 4-kor lesz a megnyitó, utána rögtön indulnak a vetélkedők, este buli és koncertek lesznek a Pincében. Másnap délután következik a városi vetélkedő a csapatoknak, de közben lesz program a közönségnek is. Este humorista a Pincében, aztán karaokeverseny, tánc-ház, teaház.

N. A.: Csütörtök délután lesz a döntő, este díjkiosztás és tüzijáték, no meg fantasztikus buli. Egyébként nemsokára mindenki megismerheti a részletes programot a plakátokról, szórólapokról.

Kiknek a jelentkezését várjátok?

N. A.: Közgázos, 12-20 fős csapatokét. Nagyon fontos, hogy legyenek benne lányok, de persze jöjjen mindenki.

Mi a teendőjük pontosan a csapatoknak?

V. Z.: Hát, először is szervezzék meg magukat, aztán jöjjenek be a HT-be és jelentkezzenek. Nekünk nem kell pontos névlista, csak szóljanak, hogy lesz egy csapat. Fontos, hogy április 5-ig keressenek meg bennünket, hiszen elő is kell készülniük a versenyre. Ha nincsenek elegenden, akkor is jöjjenek, mert elképzelhető, hogy a programok során összeáll egy teljes létszámú csapat. A győztesek pedig egy hétvégi kirándulást nyernek.

N. A.: Persze közönséget, szurkolótáborat is várunk. Lesznek őket ösztönző dolgok is.

Végül mivel tudnátok meggyőzni az embereket, hogy jöjjenek el?

N. A.: Hát mindazzal, amit itt elmondtunk. Mi úgy gondoljuk, hogy érdekes programok lesznek, amelyek sikere csak a csapatok jelentkezésén múlik. Ha elegenden jelentkeznek, nagyon jóra tudjuk megszervezni, ami vonzani fogja a közönséget.

V. Z.: A KEN attól lesz jó, ha sokan jönnek. Úgyhogy jöjjenek!

- Debreczeni Eszter -

Közgáz Pinceklub 1995 PERCES FOCIKUPA ÁPRILIS 7-9.

Kósa & Bazsola

„Közgáz Pinceklub 1995 perces focikupa” néven harmadszor lesz maraton focimeccs a Közgázon. Az idén április 7-én, pénteken este 8-kor, ismét újtára indul a labda és meg sem áll 1995 percig, egészen vasárnap reggelig. Dekázó és hetesrúgó versennyel kezdődik a focibuli, majd a tanárok és a diákok vívnak presztízscsapatát, remélhetőleg minél népesebb közönség előtt. Összesen 18 csapat vehet részt, az ezúttal kuparendszerben megrendezésre kerülő 1995 perces focin, valamint két lánycsapat is megmérkőzhet egymással.

A 33 óra 15 perces küzdelem után díjat kap a legjobb kapus és a gólkirály. A legjobb öt csapatnak a torna támogatója, a Közgáz Pinceklub ajánlott fel nyereményt. A terembérelt fedezésével, valamint a rendezvény lebonyolításával a hallgatói tagozat járul hozzá a diákok kikapcsolódásához.

Cím: VSZM Közösségi Ház, 1116 Budapest, Fehérvári út 120. Megközelíthető 47-es villamossal, a Fővám tértől a 9. megálló (Andor utca). Minden érdeklődőt, drukkolót szeretettel vár a hallgatói tagozat. Bővebb információ: HT E146, Kósa István.

Varázsszerek

Fizetés, nők, nagynevű cégek

Legutóbbi számunk ötödik oldalán a Job Bt. munkatársainak tapasztalatait közreadó cikket közzeltünk, ami a pályakezdeők elhelyezkedési esélyeit latolgatta. A személyzeti tanácsadók most újabb ötletekkel szolgálnak.

Egy-két év gyakorlat után a pályázók által elérhető fizetés nagymértékben emelkedik. A diákokra egyre inkább jellemző, hogy egyetem mellett megpróbálnak állást vállalni, gyakorlatot szerezni. Ez (sajnos vagy nem sajnos) azzal jár, hogy aki nem így jár el, hátrányba kerül a végzés után.

Tapasztalataink szerint a friss diplomások minimálisan bruttó 50 ezer forint kezdő fizetéssel indulhatnak első munkahelyükön. A pénzügyi-számviteli végzettségűeknél ez az összeg a kereslet miatt 60-70 ezer forintra emelkedik. Az 1993-ban végzettek, tehát a másfél év gyakorlattal rendelkezők (és nem csak a pénzügyi-számviteli végzettségűek) átlagfizetése bruttó 100 ezer forint körül alakul.

Véleményünk szerint a hazai munkaerőpiac inkább a vevők piaca, még a diplomás álláskeresők is alkalmazkodnak a cégek igényeihez. (Ez a fizetésre is vonatkozik.) Az általános helyzet mellett viszont a jó paraméterekkel, nyelvtudással, gyakorlattal és speciális ismeretekkel rendelkező jelentkezők sikerrel szállhatnak ringbe a jobb pozícióért, a magasabb fizetésért és jobb előmeneteli lehetőségekért, mivel a cégek hajlandók többet áldozni az igazán megfelelő emberek foglalkoztatására.

Véleményünk szerint egyre inkább csökken a nők hátrányos megkülönböztetése a munkavállalásban. Megbízóink körében kevés eredendő előítéllettel találkozunk a nők alkalmazásával szemben. Ennek ellenére előfordul, hogy szívesebben alkalmaznak férfi, mint női munkaerőt, mert - önértéküket szem előtt tartva - úgy vélik, hogy a férfiak hajlamosabbak vállalni a túlórákat, a hét végi munkát, és már csak fizikailag is jobban megterhelhetők, mint a nők. Ilyen esetekben - elvi okokból és megbízásaink sikeres teljesítése érdekében - a JOB mindent elkövet, hogy ne sérüljön a jelöltek egyenlő elbírálása.

A frissen végzettek elhelyezkedési stratégiájára a gyakori munkahelyváltás jellemző. Sok friss diplomás akár félévente-évente vált állást, mert elégedetlen addigi helyzetével vagy jobb ajánlatot kap. A legtartósabbak azok a munkahelyek, ahol az elfogadható fizetés jó előrelépési lehetőségekkel párosul.

A végzősök szívesen helyezkednek el jó hírű, nagy névvel rendelkező vállalatoknál. Ebben szerepet játszhat a jó indulófizetés, a később referenciaként használható vállalati név és az, hogy a frissen végzettek profi helyen szeretnék

megtanulni a szakmát. Jellemző, hogy éppen ezeket a helyeket hagyják ott a legtöbben rövid időn belül.

A nagy, stabil vállalati kultúrával rendelkező cégek sokszor nem is törekednek a hozzájuk nem illő fiatalok megtartására. A magas fluktuáció mintha része lenne a vállalat stratégiájának. A cég többlépcsős szelekciót alkalmaz, ahol a nagyszámú „indulóból” minden kevésbé kitartó, alkalmazkodóképes (vagy éppen alkalmazkodni nem akaró) fiatal kihullik. Aki a végén bennmarad, arra viszont már nagyobb gondot fordítanak, megnyílik előt-

tük a vállalati karrier lehetősége.

Szeretnénk felhívni a figyelmet arra, hogy a fentiek csak a mi tapasztalatainkra támaszkodó általánosítások, nem alkalmazhatók mechanikusan egyedi esetekre. Sok potenciális lehetőségre egyáltalán nem is térünk ki. (Pl. itthoni vagy külföldi továbbtanulás, tudományos munka, oktatás, vállalkozás, a még egyetemesebb életpályákról nem is beszélve.) Mindazonáltal reméljük, nem volt haszontalan felvillantani egy-két képet a hozzánk közel álló hazai munkaerőpiacról.

A JOB Bt. munkatársai

Megalakult a KT választási bizottsága

A közalkalmazotti tanács a legutóbbi két ülésen megtárgyalta a gazdasági igazgatóság által készített és az egyetemi vezetői értekezleten már tárgyalt decentralizált bér-gazdálkodás tervezetét. Az első ülésen részt vett Dobre Andrásné, a bér- és munkaügyi osztály vezetője, aki fő vonalaiban tájékoztatta a tanácsot az anyag legújabb változatáról és válaszolt a felmerült kérdésekre. A vitában a testület tagjai közül néhányan feltették a kérdést, hogy vajon a jelenlegi gazdasági helyzetben a decentralizált bér-gazdálkodás bevezetése racionális út-e vagy inkább a gazdasági dolgok rendbetételére egy időre a centralizált bér-gazdálkodás fenntartása mellett kellene voksolni? A tanács néhány tagja hiányolta az anyagból azokat az intézkedéseket, amelyek az explicit létszám-gazdálkodás irányába mutatnának. Többet felvetették, hogy a decentralizált bér-gazdálkodás bevezetése megmerevíti azt az egyetemi struktúrát, amelyet számos fórumon az egyetem polgárai megkérdőjeleznek. Mindenképpen hasznos lett volna az anyag készítésével párhuzamosan elkészíteni az egyetem alaptevékenységéről szóló bizottsági jelentést és annak következtetéseit felhasználni a decentralizáció értelmezésében. Végül is a közalkalmazotti tanács úgy foglalt állást, hogy támogatja a decentralizáció ideiglenes bevezetését. Emellett szót nyomós érvekért az a meghívott által kihangsúlyozott megállapítás, hogy végre kezdődjék el az egyetemen valamiféle gazdálkodás a bér- és munkaügyi területén.

A következő napirendi pontban a közalkalmazotti tanács megtárgyalta a Közgazdász egyetemi lap munkatársainak arra vonatkozó kérelmét, hogy a korábbi vezetői értekezleti döntés megváltoztatásával ne kelljen a szerkesztőségnek a Veres Pálné utcai épületbe költöznie. A tanács egyetértett a szerkesztőség indokaival és úgy foglalt állást, hogy amennyiben az egyetem szükségét érzi egy egyetemi lap fenntartásának, akkor azt feltétlenül a központi épületben kell szerkeszteni és irtani. (A vezetői döntés azóta annyiban módosult, hogy a Közgazdásznak nem kell másik épületbe költöznie, ám a szerkesztőségtől ideiglenesen elvettek egy szobát - a szerk.) Egyébként a tanács tagok közül többen felvetették, hogy a rektori hivatal szerkesztésében megjelenő BKE-tájékoztató olyan híreket tesz közzé, amelyek a Közgazdász újság kompetenciájába tartoznak. A mai szűkös erőforrásaink mellett a közalkalmazotti tanács nem látja értelmét a két kiadvány párhuzamos megjelenésének.

A testület utolsó ülésén megtárgyalta a májusban esedékes KT-választásokkal kapcsolatos teendőit. Egyhangúlag az alábbi választási bizottságot szavazta meg: Súlyom Antal (társ. tud. kar), Hídeg Éva (közgazdasági kar), Bisztriczky József (gazdálkodási kar), Keszthelyi Istvánné (Nyelvi Intézet), Szekeres Erzsébet (könyvtár), Offné Pasa Terézia (központi tanulmányi osztály), Endrődi Ilona (GMI).

A rovat
az ISC támogatásával készül

KOREAI ÚTIKÉPEK II. Keleten tanulni

Az elmúlt években világszerte magától értetődővé vált a hallgatók számára, hogy külföldön tanuljanak. Nem kivétel ez alól a magyar felsőoktatásban tanuló diákság sem. A lelkesedés, a tapasztalatszerzés iránti igény a lehetőségek folyamatos növekedésével párhuzamosan igen megerősödött. Tájékozódás céljából átfutottam az elmúlt tanévben a BKE-hallgatók csere- és TEMPUS-utazásairól készült statisztikát, amely szerint 79-en jártak közülük partneregyetemeken. Az utazások nagy többsége Európába irányul, német, holland, angol egyetemekre.

Hogy mikor, hova, milyen feltételekkel utaznak hallgatóink, azt egyetemi együttműködési programjaink határolik be. A már kialakult, „bejárt utak” egyszerűek, népsze-

Dél-koreai utazásunk során 5 egyetemen tettünk látogatást, hogy a korábban megkezdett tárgyalási folyamatokat továbbvigyük egy lehetséges hallgató-, oktatócsereprogram kialakítása céljából. Ennek feltételei ma minden vonatkozásban adottak egyetemünkön, hiszen az ISC teljes körű angol nyelvű képzési programjában a három tudományterület (közgazdasági, gazdasági és társadalomtudományi) kurzusai igen színes kínálatot jelentenek a külföldi hallgatók számára. Fontosnak tartjuk, hogy az ISC oktatásába külföldi vendégprofesszorok kapcsolódjanak be, s támogatjuk egyetemi oktatóink külföldi tanulmányútjait is. Ezt bizonyítja, hogy az elmúlt három évben az ISC-TEMPUS támogatásával 20 utazást finanszíroztunk. Minthogy Dél-Korea igyekszik termékeivel is minél nagyobb teret hódítani hazánkban – példa erre a Samsung Magyarországon létrehozott képviselőlete is –, úgy véljük, hogy ezzel párhuzamosan megélénkül az érdeklődés angol nyelvű képzési programunk iránt is. Egyben a magyar hallgatók figyelmét is szeretném felkelteni e ma még zárt, egzotikus világ iránt abban a reményben, hogy Dél-Korea valamelyik egyeteme a BKE hallgatói számára is elérhetővé válik.

rűek, és talán eszükbe sem jut a diákoknak, hogy egy-egy új régiót keressenek fel. Úgy gondolom azonban – s éppen koreai tapasztalataim erősítik meg ebben –, hogy a további nyitás, kapcsolatépítés mára szükségszerű lépéssé érett.

Nemzetközi programok a koreai egyetemeken

Dél-Koreában az 1980-as évek közepén a rohamos léptékű gazdasági, társadalmi, politikai változásokat követve az oktatásban is stratégiai fontosságú lépések történtek. A felzárkózás egyik kulcskérdése a felsőoktatásnak a nemzetközi vérkeringésbe való bekapcsolása volt. Ezt a helyes felismerést gyors tett követte, aminek eredménye – például egyik államunkon, a Yonsei Universityn – az egyéves junior year abroad program. Ez az intézmény Korea egyik legnagyobb és leghíresebb magánegyeteméé,

amelynek 17 főiskolai és 8 egyetemi karán több mint 30 ezer hallgató tanul. A diákok a bachelor-fokozat megszerzése után általában valamelyik egyesült államokbeli egyetemen folytatják tanulmányaikat a master fokozattal, hogy később hazájukba, egyetemükre visszatérve továbbadják megszerzett tudásukat a jövő nemzedékének. (Ez más egyetemeken is hasonlóképpen történik.) Az átfogó szemléletmód, az angol nyelvtudás megalapozta a nem koreai hallgatók részére indított programokat is.

Az egyéves képzés kiváló lehetőséget nyújt Korea és a Távol-Kelet alapos megismerésére. A színes és gazdag tárgyválaszték átfogó képet ad a régió politikájáról, történelméről, gazdaságáról, művészetéről, kultúrájáról és vallásáról. A kurzusok részletesen tárgyalják a régmúlt és a jelen változásait, fejlődési folyamatait, értékelik azokat a világban elfoglalt helyük, szerepük alapján is.

Az egyéves program mellett igen népszerűek a nyári programok, amelyeket 1985 óta szervez az egyetem. Az elmúlt időszakban több mint 570 hallgató tanult a nyári egyetemen, amely kulturális témákkal egészíti ki a szakmai képzést. A diák egyéni ízlése alapján dönthet, hogy a koreai táncokkal, hagyományokkal, szokásokkal, vagy éppen a taekwandoval ismerkedik meg. A hallgatók nemzeti, ez módot ad arra, hogy megismerkedjen egymás

kultúrájával, szokásaival, gondolkodásmódjával is. A koreai a magyarhoz hasonlóan nem nevezhető világnyelvnek, a programok iránti érdeklődés azonban jól tükrözi a megismerés iránti igényt. A Yonsei University kiterjedt nemzetközi kapcsolatainak részeként többek között az Erasmus egyetemen, a London Business Schoolal, a Central Missouri State Universityvel is együttműködik. Ezekkel az intézményekkel a BKE is szoros kapcsolatban áll. A Yonsei Egyetem vezetői is nagy hangsúlyt helyeznek hallgatóik és oktatóik utaztatására. Egyik céljuknak a kelet-közép-európai régió további országaival való kapcsolatépítést tekintik, mivel Lengyelországgal már van együttműködési szerződésük.

TÓTH ILONA
igazgatóhelyettes

következő rész:
Diákvásár Szöulban

Kormányprogram

Anyás gondok

Fotó: KOMÓ

Pisztrángsütés, lakodalmas, kürtőskalács

Az ország megismerése a szemeszter része

Egy amerikai diák átszeli az óceánt, utazik több ezer kilométert, míg megérkezik Magyarországra. Budapestet még csak felfedezi egyedül, de az ország vagy esetleg a környező területek bebarangolásához elkél némi segítség. A CIEE-program keretében a Közgázon tanulóknak az ország megismerése a szemeszter része. Minden évben két rövidebb, kétnapos magyarországi kirándulásra kerül sor. Az idén az egyik *Baranyát* ismerhetik meg. Az útvonal *Mohács, Siklós, Villány, Pécs és Szigetvár*. A másik *Dunántúlon Pannónhalmát, Cseszneket, Zircet, Veszprémet, Tihanyt* mutatja be. A szállás ezen az úton romantikus körülmények között egy erdészházban, az erdő mélyén van.

A két rövidebb kirándulást minden szemeszterben kiegészíti egy ötnapos erdélyi út. Ezek szervezője is dr. Elizabeth Simon, a CIEE (a New York-i Council of International Education Exchange) program helyi igazgatója.

Lassan már hagyománnyá válik az erdélyi barangolásunk. Legutóbb a Mezőségen egy házaspár szállásolt el bennünket, akik újjáépítettek egy kalómalmot. Nagy megtiszteltetés volt számunkra, hogy Kallós Zoltán is velünk tartott az út során, ő igazán ismert a vidéket, elvitt bennünket a legérdekesebb területekre. Olyan élményeket sikerült szerezniük, amit itt a nagyvárosban lehetetlen lenne. A szabadban sütötték a pisztrángot, tradicionális módon folyt a mosás, mellette a mezőn bivalycsorda. Ezt maximum csak filmen láthatták volna diákjaink. A bivalyok tradicionális állatok ezekben a falvakban, igénytelenek, sokáig élnek. A tejét megisszák,

Misére mennek az asszonyok

Székelyföldön

az erejét igavonásra használják. Úgy az 50-70 évvel előtti magyar falusi életet lehet ezeken a területeken megfigyelni.

A diákoknak mindig elmondom indulás előtt, hogy úgy készüljenek, mintha táborozni mennének. Mindenkinél legyen egy hálósák, fedél mindig lesz a fejünk felett,

azonban nem biztos, hogy mindenkinél jut ágy. De ők ezt nem bánják. Volt olyan, hogy annyira élvezték a friss széna illatát, hogy inkább a csűrben szálltak meg. Az őszi erdélyi utunkat *Kalotaszeg* környékére terveztük, mert október elején van a *Fekete-tavi vásár*. Internátusban szálltunk meg, de volt eset, hogy a földön aludtunk cseregék, takarók melegítettek.

Kalotaszentkirályon épp templomszentelés volt, szerezéseket voltunk, hogy ezen az eseményen sok más külföldi vendéggel együtt részt vehetünk. Innét tettünk rövidebb kirándulásokat a környékre, majd elmentünk *Kolozsvárra, Bonchidára, Székre* is. A széki népviseletet pesti is rendszeresen meg lehet csodálni, bár a faluban a fiatalok már néha szakítanak a hagyományokkal, nem mindig viselik a jellegzetes ruhadarabokat, táncház helyett inkább diszkóba mennek hétvégén.

Szék néprajzi szempontból egyedülálló sziget. Itt már részt vettünk széki lakodalmon, katonák búcsúztatásán. Tavaly a tavaszi utunk húsvétra esett. Széken a húsvét hétfői locsolkodásnál cigányok kísérik a

legényeket, elmondják a köszöntőt, zenélnak, táncolnak az udvarban. Mindenki viseletbe öltözik, és mivel mindenütt süteménnyel és pálinkával kínálják a vendégeket, estére igencsak rózsás lesz a hangulat. Ez a második leggazdagabb magyar település Erdélyben *Korond* után. Mindig vásárolnak valami emléket a diákok, ha nem itt, akkor a Kolozsvárig tartó úton. Itt az út mentén kiterítve árulják portékáikat a gazdák. *Korond* a fazekasságáról híres. Nagy kirakodóvásárokat szerveznek itt. Egyik utunk során felkerestünk egy fazekasműhelyt is, megnéztük, hogyan készül a cserép.

A kirándulások során mindig igyekszünk elsősorban magyar településeket, történelmi városokat felkeresni. Ott mindig szívesen befogadják az embert. A luxustól persze minden esetben el kell tekinteni, a WC-k a szabadban vannak, s rendszerint csak hideg víz szolgált a mosdásra. A házigazda vendégszeretete viszont mindent pótol, legyen az Székelyföldön vagy egy csángó faluban. Az útjaink során a házi kenyérsütéstől kezdve az udvari, nyitott tűzhelyes kürtőskalácssütésig már sok mindent élvezhettünk.

Április végén lesz a legközelebbi kirándulásunk, most ismét *Kalotaszeg* környékére készülünk. Ha minden igaz, Széken éppen lakodalom lesz, és szívesen látnak bennünket.

Úgy érzem, a diákoknak is jólesik kiszabadulni a városból és megismerni a hagyományokat. Viszont az idő és az emberek korszerűsítési vágya semmit nem hagy érintetlenül, ezért ha valaki még eredeti állapotában szeretné látni ezt a tájat, akkor ajánlatos azt minél előbb felkeresnie.

Dorothy Parker Jr.

K. Á.

Tanárokat is tanít

Ahogy beléptem a szobába, egy sokkal fiatalabb úr állt velem szemben, mint amire számítottam, hiszen renetget címe és publikált munkája van. A „tipikus professzor” imázsa helyett (amit titokban vártam), eléggé meglepően egy határozott, de mosolygós ember köszöntött. Így ismerem meg dr. Lance T. LeLoupot, aki pillanatnyilag vendég nálunk, mint Senior Fulbright ösztöndíjas, a közszolgálati tanszéken.

Mikor, hogyan, miért jött Magyarországra?
Januárban érkeztem, a Fulbrighton keresztül, főleg azért, mert különösen érdekelnék a fejlődő demokráciák Közép- és Kelet-Európában. Úgy találok, hogy ebben a fejlődésben Magyarország jutott a legelőbbre, és ez is a legérdekesebb ezek közül az országok közül. Főleg azért akartam a BKE-re jönni, mert ki-

váló eredményeket értek el ezen a területen.

Tudna néhány szót mondani a Fulbright-ösztöndíjról?

Az ösztöndíj alapítója, Mr. Fulbright sajnos 90 éves korában, pár héttel ezelőtt meghalt, de az alapítványa még mindig áll, hogy elősegítse az emberek közötti egyetértést. Az én megbízatásom az ösztöndíjon belül tanításra vonatkozik. A diákokkal tanulmányozzuk és összehasonlítjuk a közszolgálati rendszereket különböző demokratikus országokban, például az Egyesült Államokban és Nyugat-Európában. Ezután összevetjük azok tapasztalatait a magyarországi helyzettel és megvizsgáljuk, hogy mik a különbségek és hasonlóságok a különböző országok egyes problémákra adott megoldásaiban. Tanár kollégáimmal kutatást végzek. A projekt, amiben részt veszek, Magyarország költségvetését vizsgálja.

Úgy tudom, az oktatóknak is tart szemináriumokat. Beszélne ezekről és a kollégáihoz fűződő kapcsolatáról?

A szemináriumok témája a köz költségvetés fejlődése 1900 óta. Ennek mind elméleti, mind gyakorlati vonatkozásait vizsgáljuk. Kollégáimmal nagyon jó a kapcsolat. Barátságosan fogadtak, szerettek velük dolgozni. Nemrég egyikükkel Tokajba látogattunk. Ez két szempontból is nagyon érdekes volt a számomra. Egyrészt azért, mert tanulmányozni tudtam a privatizáció problémáit a borászati területen; másrészt azért, mert szeretem a jó bort, főleg a tokajit, nem beszélve arról, hogy megkóstolhattam a magyar konyha legjobb fogásait is.

Szeretném, ha magáról beszélne. Hogyan tölti szabadidejét Magyarországon?

St. Louis-ban lakom, a közszolgálati kutatóközpont igazga-

tója vagyok. Tanítok a Missouri Egyetemen, a politikatudomány professzoraként.

Egyedül élek, de van egy 13 éves lányom, aki nagyon hiányzik nekem.

Szabadidőmben sétálok Budapesten. Gyönyörű a város, tele élettél. Az Operába is járok, amikor csak tehetem. Sokat olvastam erről az országról, főleg a történelméről. Az emberek nagyon barátságosak. Tanultam magyarul is, tehát tudok kommunikálni velük.

Amit viszont egyre súlyosbodik problémának tartok, az a gazdagok és szegények közötti távolság növekedése. Ami az egyetemen belüli viszonyokat illeti, véleményem szerint túlságosan sok kurzust kell a diákoknak egyszerre felvenniük. Összességében azt mondhatom, megtisztelt, hogy itt lehetek.

Közép-Európát sokan és sokféleképpen próbálták már definiálni.

Egyesek szerint a kelet-európai és a nyugat-európai fejlődésen kívül nincsen harmadik modell, ilyen értelemben nincsen Közép-Európa sem. Ezen nézet képviselői az egykori vasfüggönytől keletre fekvő országokat egyszerűen Kelet-Európának nevezik, legyen szó Csehországról vagy Albániáról. Mások azt bizonygatták és bizonygatják, hogy Közép-Európa valós tartalommal bíró fogalom, vagyis hogy Közép-Európa ténylegesen létezik, valami különálló földrajzi és/vagy történelmi és/vagy politikai és/vagy gazdasági és/vagy kulturális entitás Európában keleti és nyugati része között. Akik vallják, hogy Közép-Európa igenis létezik, különböző bizonyítékokkal igyekeznek alátámasztani ezen nézetüket. Történelmi, kulturális, politikai, gazdaságtörténelmi és egyéb érvek alapján megfogalmazott definíciók léteznek. Ezek a definíciók megfogalmazták egyrészt azt, hogy mik azok a jellemzők, amelyek Közép-Európát egyértelműen megkülönböztetik mind Kelet-Európától, mind Nyugat-Európától, másrészt pedig, hogy mik azok a közös vonások, amelyek alapján az itt élő népek és országok besorolhatók egy csoportba.

Ami engem illet, én is megpróbálkozom egy ilyen definíció megfogalmazásával. Nem állítom természetesen azt, hogy ez lesz Közép-Európa definíciója, csupán annyit, hogy megfelel azoknak a kritériumoknak, amelyeket fentebb hangsúlyoztam. Vagyis van egy negatív – a különbséget hangsúlyozó – és egy pozitív – a közös vonásokat hangsúlyozó – oldala. Definícióm már csak azért sem lehet „a Definíció”, mert Közép-Európát, mint meglehetősen összetett fogalmat nagyon sokféle kritérium alapján meg lehet határozni, és csakis ezen meghatározások összessége írhatja le megfelelően, hogy mit jelent ez a fogalom. A különböző oldalról való megközelítések egyike sem tarthat tehát igényt a kizárólagos magyarázó szerepre. Minden nézőpont (gazdaságtörté-

Közép-Európa a hatalmi politikában

Az integráció megszüntetné

neti, kulturális stb.) alapján csak részgazságok fogalmazhatók meg, és ezek összessége adhatja a teljes igazságot. Jelen írásomban egyedül azt vizsgálom, hogy a nemzetközi politikában/hatalmi politikában értelmezhető fogalom-e Közép-Európa.

Szigorúan nemzetközi politikai szempontból a következőképpen definiálom tehát Közép-Európát: Közép-Európa Európának az a része, amely fejlődési sajátosságait tekintve alapvetően Európa nyugati feléhez tartozik, a történelem folyamán mindig a Nyugat részének vallotta magát, odatörekedett, de amely időről időre egy keleti hatalom uralma alá került, és így rövidebb-hosszabb időre egy keleti blokk részévé vált, vagy jobb esetben annak fenyegető árnyékában élt.

Lássuk, mit jelent a fenti meghatározás!

Ami a Nyugat-Európától való megkülönböztetést illeti, az két dologban nyilvánul meg. Egyrészt abban, hogy Közép-Európa mindig a Nyugat részének vallotta magát, oda törekedett. Ezzel szemben a nyugat-európai országoknak nem kellett a Nyugathoz való tartozásukat újra és újra expliciten megfogalmazniuk és nem kellett oda törekedniük, hiszen természetes volt, hogy oda tartoznak. A másik fontos dolog az időről időre valamilyen keleti hatalom uralma alá kerülés. Ez az arabok Európából történt kiszorítása óta, tehát már több mint fél évezred szintén nem fenyegeti komolyabban Nyugat-Európát.

A kelet-európai országoktól való megkülönböztetés Közép-Európa nyugati mivoltában, illetve ennek állandó hangsúlyozásában van; a hatalmi politika felől közelítve pedig abban, hogy Közép-Európa mindig csak ideiglenesen került valamilyen keleti birodalom befolyása vagy uralma alá, és előbb-utóbb mindig kikerült

onnan. Persze ezek az ideiglenes – hosszabb-rövidebb – „együttlétek” maradandó nyomokat hagytak ezeken az országokon. Ezzel szemben a közép-európai országoktól keletre eső országok történelmi folyamán gyakorlatilag állandóan valamilyen keleti birodalom tényleges részei vagy legalábbis befolyási övezetei voltak. Ezen birodalmak időről időre egészen az általam a következőkben meghatározásra kerülő Közép-Európa határáig terjeszkedtek, és nemegyszer bele is haraptak ebbe a Közép-Európába. (Jelenleg éppen egy olyan szerencsés helyzetben vagyunk, amikor a területet az elmúlt fél évszázadban uralma alatt tartó nagy keleti birodalom kénytelen volt néhány száz kilométerrel keletebbre visszahúzódnia, és a közvetlen birodalmi szomszédság – legalábbis egyelőre – megszünt.)

A fentebb leírtak egyben közös jellemzői is azoknak az országoknak és népeknek, melyeket „közép-európaiaknak” nevezek. A Nyugathoz való tartozás igénye, a keleti uralom többszöri megélesítésének történelmi tapasztalata és az ettől való félelem – ezek a közös jellemzők.

Ezek után lássuk, melyek ezek az országok!

A Közép-Európának nevezhető terület határai a történelem folyamán jelentősen módosultak. Ma a Lengyelország, Csehország, Szlovákia, Magyarország, Szlovénia és Horvátország által alkotott országcsoporthoz tartozó véleményem szerint ezzel a fogalommal. Ezen országok mindegyike már a kereszténység felvételekor eldöntötte, hogy melyik fejlődési utat kívánja követni. A bizánci kereszténység elutasításával és a római kereszténység választásával ezen – az államalakulás útjára Európában legkésőbb lépett országok – deklarálták, hogy a Nyugathoz kívánnak tartozni. Ez a nyugat-európaiság első explicit

megfogalmazása. A későbbiekben aztán valamennyiüknek volt alkalmuk átélni a keleti uralom alá kerülést. Nem mindegyikük esetében jelentette ez ugyanazt. A tatár invázió után a Kárpát-medence és Magyarország nagy része a török birodalom részévé, vagy attól függő területté vált. Ezt a lengyeleknek sikerült elkerülni. Ők viszont több száz évig egy másik keleti birodalom – Oroszország – igája alá kerültek. A legszerencsésebbek ebből a szempontból a csehek és a szlovének voltak. Ők többnyire csak a „fenyegető árnyékban” éltek, illetve a keleti uralmat úgy sikerült elkerülniük, hogy erősebb nyugati szomszédjuk kebelezte be őket. Ez későbbi fejlődésük szempontjából kifejezetten előnyösnek bizonyult a számukra.

A Közép-Európának nevezhető terület határai azonban – mint fentebb erre már utaltam – állandóan változtak és változnak ma is. A definíció alapján egészen a közelmúltig ide volt sorolható Ausztria is. Az elmúlt évtizedek vasfüggőnyében azonban – úgy tűnik – végleg leválasztotta Ausztriát Közép-Európáról. Ennek a fejlődésnek a végére tett pontot 1995. január elseje, amikor is Ausztria az Európai Unió tagállamává vált. Mindenestere volt egy egyedülálló történelmi kísérlet, amelynek során osztrák vezetéssel egy állam keretei között próbálták egyesíteni Közép-Európát. Ezt hívták Habsburg Birodalomnak, majd később Osztrák-Magyar Monarchiának, és mindeddig a legsikeresebb kísérlet volt annak ellenére, hogy Lengyelország legnagyobb része kimaradt ebből. Sokáig – éppen ezekben az időkben – úgy tűnt, hogy Lengyelország nagy része végleg megszűnik Közép-Európa részének lenni. Oroszország uralma hatalmas lengyel területek felett hosszabb és súlyosabb volt annál, hogy azt rövid epizódnak lehessen tekinteni. Ezen területek egy része azzal, hogy a má-

sodik világháború után a Szovjetunióhoz került, végleg elvesztett Lengyelország számára. A lengyel területek mellett úgy tűnik, hogy Közép-Európa határai máshol is nyugatabbra mozdultak. A Kárpátok helyett a mai keleti határ Magyarország keleti határaival esik egybe. Ausztria, Kelet-Lengyelország és Kelet-Magyarország leszakadása mellett viszont épp ma vannak újabb jelentkezők Közép-Európába a balti államok személyében. Az ő helyzetük azonban Oroszország félelmetes árnyékában és nagy számú orosz kisebbséggel a határainkon belül még a mienknél is bizonytalanabb.

A fenti definíció alapvetően deskriptív, vagyis meghatározza és leírja Közép-Európát. Úgy gondolom azonban, hogy emellett az említett országok „politikacsinalóinak” normatív is meg kell határozniuk országuk közép-európaiságát. Mit jelent a normatív meghatározás ebben az esetben és általában megfogalmazott definíció alapján?

Egyrészt jelenti azt, ami már a definícióban is benne foglaltatik: a Nyugathoz való tartozás igénye, ennek explicit kimondását, a Nyugat-Európához való felzárkózásnak, a nyugat-európai országok közé való integrálódásnak a célként való kitűzését és ennek megfelelő politizálást.

Másrészt jelenti mindenféle keleti befolyásolási törekvésnek, a keleti blokk bármilyen formában történő feltámasztására vagy egy új keleti blokk létrehozására irányuló terveknek a határozott elutasítását. A külpolitika síkján ez a nyugat-európai katonai szervezetekhez (pl. NATO) való csatlakozási szándékban nyilvánul meg. Ami a belpolitikát illeti, meg kell akadályozni az olyan helyzetek kialakulását, amelyekben azok az erők juthatnak hatalomhoz, akik országukat teljes „védnökség” alá helyeznék és

legális színezetet adnának egy függési viszonyoknak.

Végezetül még egy kérdés vetődik fel: értelmezhető fogalom lesz-e Közép-Európa a jövőben is? A probléma azért érdekes, mert a definíció igen fontos eleme, hogy a közép-európai országok célja a Nyugathoz való felzárkózás, a végleges betagozódás a nyugat-európai országok sorába. Abban, hogy ez a cél folyamatosan létezik, implicite az is benne foglaltatik, hogy ez a törekvés mindig kudarcot szenved. Ezek a kudarcok azok, amik értelmet adnak Közép-Európa fogalmának. Ha a Nyugat-Európához való felzárkózás óhaja teljesül, akkor a definíció alappillére omlik össze, hiszen ezzel ráadásul a keleti expanzió veszélye is elhárul ezen országok feje fölé. Való igaz – és reményeim szerint rövidebb-hosszabb időn belül ez lesz a helyzet –, hogy a sikeres nyugati integráció megszüntetné Közép-Európát, mint a hatalmi politikában értelmezhető fogalmat. Írásom elején azonban nem véletlenül szóltam arról, hogy Közép-Európa sok szempont alapján definiálható. A hatalmi politika csak egy ezen szempontok közül. Ha a felzárkózás sikerül, ez a szempont minden bizonnyal elveszti a relevanciáját. Megmarad azonban rengeteg más szempont, amelyek alapján Közép-Európa egy sajátos jegyekkel bíró régióként lesz tekinthető Európán belül, úgy, mint például jelenleg a mediterrán országok.

Nem kizárt azonban az sem, hogy Nyugat-Európa „utolérese” ezáltal sem sikerül, ugyanakkor ismét szembe kell nézni egy terjeszkedő keleti birodalom fenyegetésével. Ebben az esetben az egyetlen védelem a közép-európai országok szoros politikai együttműködése lehet. Ha ez következik be, akkor a fent kifejtett definíció – amellyel Közép-Európa a múltban is leírható volt és amellyel mind a mai napig leírható – még hosszú ideig magyarázó erővel fog bírni. Reméljük, nem ez lesz a helyzet!

Felföldi Zoltán
Közgaz- Nemzetközi
kapcsolatok

Létezik-e még Etiópia egyáltalán?

A nemzetiségi kérdés Etiópiában:

Ha csak a statisztikai adatokat vesszük figyelembe, akkor Etiópiáról csak annyit tudhatunk meg, hogy a világ egyik legszegényebb, legelmaradottabb országa. Az egy főre eső jövedelem, a születéskor várható életkor a legalacsonyabbak között, az írástudatlanok aránya a lakosságon belül a legmagasabbak között van a világon. Az Etiópiában élő emberek nagy többsége számára elérhetetlen az élet két legalapvetőbb feltétele: a tiszta víz és az élelem. Milliók hálnak meg az éhezéssel, az alapvető orvosi ellátás és a lakóhelyek hiánya miatt.

Kevés külföldi tudja, hogy Etiópiában hetven különböző etnikai csoport él és ugyanennyi vagy még ennél is több eltérő nyelvet beszélnek. A legjelentősebb közösségek az oromok, a somalik, az afarok, a tigrebeliek, az amharasok és a guragek.

A társadalom megoldatlan problémái, ugyanakkor a szovjet segítséggel uralkodó kormány elmozdíthatatlansága a hetvenes-nyolcvanas években arra indították a nemzetiségieket, hogy fegyveres harcot kezdjenek a központi hatalom ellen. Az első négy nemzetiség mindegyike meg is alakította a maga felszabadító frontját. Céljuk az akkori megszálló szemben a területi önrendelkezés lehetőségének megszerzése volt.

A legerősebb felszabadító frontok a következők:

Eritrean People's Liberation Front (EPLF). Ez a legerősebb és legjobban szervezett csoport, amelyet nem vallási és nem etnikai alapon hoztak létre Eritrea tartomány függetlenségének kivívására. A 60 000 fegyveres számláló front eredetileg marxista-leninista volt, az utóbbi időben elfogadta a szabályozott piacgazdaság koncepcióját és a politikai pluralizmust.

Tigre People's Liberation Front (TPLF). Ez a csoport eredetileg Tigre tartomány autonómiájáért küzdött. A tigreiek azt állítják, hogy elfogadják Etiópia egységét, ugyanakkor nyíltan támogatják katonai szövetségüket, az EPLF elszakadástól való törekvését. A TPLF valaha merev marxista beállítottságú volt, ideológiája jelenleg zavaros keveréke a kommunizmus és a demokrácia elméletének. Ez a szervezet 80 000 katonát tart fegyverben.

Oromo Liberation Front (OLF). Ez a szervezet a déli tartományok autonómiáját vagy függetlenségét szerette volna kivívni. Ez a terület az oromok vagy más néven gallaok fő lakóhelye. Ez a csoport Etiópia legnagyobb nemzetisége, a lakosság 40 százaléka ilyen származású, erejüket azonban csökkenti, hogy az országban szétszórva élnek. Az oromok úgy érezték, hogy a politikailag domináns amharák elnyomták őket. 7000 embert számláló katonai erejük jelentéktelen a többi frontéhoz képest.

Megalapításuktól kezdve a frontok időről időre győzelmeket arattak, gazdaságilag és katonailag jelentős területeket vontak ellenőrzésük alá. Ugyanakkor a Szovjetunió támogatott kormány politikailag, gazdaságilag és katonailag is csődöt mondott, s végül 1991-ben megbuktatták. Mengistu Hile-Mariam kormányfő május 12-én Zimbabwebe menekült, ahol politikai menedéket kapott, május 23-án pedig az Ethiopian People's Revolutionary Democratic Front (EPRDF) – amelyet a TPLF alapított még 1988-ban – az Egyesült Államok kormányának segítségével bevonult a fővárosba és ideiglenes kormányt alakított. 1993-ban az EPLF kimondta Eritrea függetlenségét és ugyancsak megalakította ideiglenes kormányát.

Az EPRDF és az etnikai politika:

Az EPRDF konferenciát hívott össze Etiópia jövőjének tisztázására és egy átmeneti kormány megalakítására 1991 júliusában. Ezen mintegy 20 politikai szervezet és etnikai csoport képviselői vettek részt. Az EPRDF kezdeményezte, hogy az etnikai csoportok önrendelkezési jogot kapjanak, javasolta a szövetségi államforma bevezetését és ennek alapjául az ország 12 önkormányzattal rendelkező területre, illetve két különleges jogállású városra való felosztását. (A két érintett város: Addisz-Abeba és Harar.)

A valóságban a következő történt: Az EPRDF etnikai alapon új tartományi határokat jelölt ki 1991 novemberében, annak ellenére, hogy az etnikai csoportok politikailag azonos súlyúnak minősültek. Tigre tartomány, amely az EPRDF legerő-

sebb szervezetének, a TPLF-nek a bázisa, hatalmas sivatagi területeket „vesztett”, miközben kiváló termőföldekben bővelkedő részt kapott a szudáni határ mellett fekvő Setit Humera tartományból. Oromo négy korábbi régió területének nagy részét egyesítette, miközben az olyan nemzetiségeket, mint az amhara vagy a gurage, amelyek szétszóródva élnek az országban, illetve azok a csoportok, amelyek a központosított kormányzást támogatják, hátrányba kerültek az új rendszerben.

Erre az időpontra a tigreiek váltak Etiópia domináns etnikai csoportjává. Különösen szembetűnően ellentmondásos ez, ha figyelembe vesszük, hogy az Eritréával együtt majdnem 50 milliós országban mindössze 4,5 millió tigreiek élnek. (Etiópia nagyobb részén 3 millió, Eritreában további 1,5 millió.) Nem csoda, hogy helyzetük stabilizálásáért szövetségeket kötöttek. (Az egyik ilyen alku részeként kaptak területeket az oromóiak.) A diszkrimináció miatt az ország különböző részeiben, különösen Bale, Harar, Sidamo, Gojam, Gonder, Shoa és a Vörös-tenger mellett fekvő Afar tartományban etnikai összecsapások történtek.

Az EPRDF, kihasználva az etióp társadalom etnikai és nyelvi megosztottságát, tudatosan élezi az etnikai ellenségeskedést az emberek között. Gomba módra szaporodnak a törzsi és etnikai alapon szerveződő politikai szervezetek, azzal a nyíltan vállalt céllal, hogy más etnikai csoportok ellen harcoljanak. Ezzel a hatalom levők elérik, hogy a társadalom belső harcokra fecsérelje energiáját, s így akarattal szemben erőtlenné váljon.

Ezzel szemben ellentétes végletként Eritreában szigorúan tilos törzsi, illetve etnikai alapú szervezeteket alapítani, miközben a lakosság kilenc, jól elkülöníthető etnikai és nyelvi csoportra oszlik.

Általánosságban elmondható, hogy a jelenlegi rezsim ereje jó részét az emberek megosztására fordította az elmúlt években. Etnikai tisztogatást hajtottak végre az állami hivatalokban és az állami vállalatoknál, aminek eredményeképpen ma már minden kulcspozíciót eritreaiak és tigreiek töltenek be. Számos kormányhivatalt és gyárat bezártak, az alkalmazottakat az utcára tették. Zaklatnak, sőt kivégeznek embereket azért, mert azt gyanítják róluk, hogy az etióp egységet vagy az EPLF és a TPLF számára elfogadhatatlan politikai szervezeteket támogatnak.

Az ország új vezetői a fegyverek erejével gyakorolják a hatalmat. Megsemmisítik az alulról szerveződő mozgalmakat, eltüntetik a színről azok vezetőit és a saját bábujaikkal helyet-

TEK-hét előzetes: A gazdasági kibontakozás

A magyar társadalom és gazdaság súlyos válságban van, úgy-ahogy nincs könnyű dolga manapság annak, aki választ akar adni a kérdésre: mi a teendő? Külső és belső pénzügyi egyensúlyi problémák, tökéhiány, előnytelen gazdaságsszerkezet, előregedett, korszerűtlen infrastruktúra, a mindenkor elődök mindenkorai baklövésének terhe, az átalakulás társadalmi feszültségei, a formálódó elitfrakciók hatalmi harcái és meglehetősen felelőtlenége, szétziláló gazdasági kapcsolatok – a rendszerváltástól remélt eredmények helyett Magyarország immár kiváló illusztrációja lehetne Murphy első számú törvényének: ami elromolhat, az el is romlik.

Tovább súlyosbítja a helyzetet, hogy a hazai gazdaságpolitika mintha mindig egy lépéssel az események mögött járna – ahol éppen a legjobban szorít a cipő, ott igyekezik menteni a menthetőt. Mindedig sajnos nem túl ötletesen és nem túl eredményesen. A **Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetem Társadalomelméleti Kollégiumának hagyományos tavaszi konferenciáján** ezúttal azt a kérdést szeretnénk megvizsgálni, milyenek a lehetőségei a jelenlegi helyzetben egy átfogó gazdaságpolitikának.

Arról szeretnénk előadásokat hallgatni, beszélgetni és vitatkozni, hogy milyen jövőképek, milyen kapitalizmusmodellnek kellene (lehet) vezérelnie a konkrét intézkedéseket (már ha egyáltalán), és hogy milyen eszközök állnak rendelkezésre a célok elérésére és a problémák kezelésére.

Bár a konferencia tárgya elsősorban a magyar gazdasági és társadalmi kibontakozás, a négynaposra tervezett programból két napot országtanulmányok töltenek meg. Arra gondoltunk ugyanis, hogy hasznos volna egy kicsit alaposabban szemügyre venni néhány eddigi, többé-kevésbé sikeres modernizációs-felzárkózási kísérletet is. Megnéznénk, milyen mozgásteret szabott meg az adott korban és az adott országban a külső politikai, gazdasági, ideológiai stb. környezet, milyen szerepük volt a sajátos helyi társadalmi és kulturális tényezőknek, és hogyan alkalmazkodott ezekhez a feltételekhez a gazdaság- és társadalompolitika. Igyekeznénk a forgalomban levő közterek helyett ezúttal árnyaltabban értékelni a választott utat és az elért eredményeket. Természetesen szó esne arról is, mekkora a megvizsgált példák relevanciája a mai magyar helyzetben.

A tervezett előadók:

1995. április 10.

Török Hilda (BKE, világgazdaságtan tanszék) és Csaba László (Kopint-Datorg) konferenciányitó előadása a modernizáció általános kérdéseiről.

1995. április 11.

Modernizációs esettanulmányok 1.:

- a délkelet-ázsiai „kistigrisek”;
- Mexikó és Chile;
- a dél-európai EK-tagállamok: Görögország, Spanyolország, Portugália.

1995. április 12.

Modernizációs esettanulmányok 2.:

- felzárkózási kísérletek a volt szocialista országokban;
- a kelet-közép-európai eredmények: Csehország, Lengyelország, Szlovénia;
- Kína.

1995. április 13.

Kerekasztal-beszélgetés a magyar gazdaságpolitika lehetőségeiről. Résztvevők:

- Forgács Imre (Miniszterelnöki Hivatal);
- Gidai Erzsébet (Szakszervezetek Gazdasági Kutatóintézete);
- Bauer Tamás (az SZDSZ képviselője);
- Csáki György (Világgazdasági Kutatóintézet).

A rendezvények helye a közgazdaság-tudományi egyetem Ráday utcai kollégiumának alsó kisterme (Budapest IX., Ráday u. 43/45.). Minden hallgatót és oktatót várunk.

tesítik őket. Az elmúlt három évben az új rezsim több ezer amhara és gurage nyelvet beszélő lakost mérszárolt le: lefegyverezte őket, felgyújtotta, kirabolta, megszenstelenítette templomaikat. A mezőgazdasági termelést és a piacot szétzilalták egész „Orámiában”. Az új kormány ezeket telepített ki lakóhelyükről, egységpárti szakembereket szorított nyomorba. Napjainkra a faji megkülönböztetés egy sajátos formája alakult ki Etiópiában a törzsi elkülönülés alapján. A vegyes házasságokat büntetik, a már megkötött vegyes házasságokban élőket erőszakosan szétválasztják és saját törzsük „körébe utalják”, a gyermekeket magukra hagyják...

Nem tévedünk, ha kijelentjük: etióp kormány nem létezik, se átmeneti, se másilyn. Nincs etióp hadsereg, etióp rendőrség, etióp parlament és független etióp jogszolgáltatás, se átmeneti, se másilyn. Minthogy az etióp zászlót leszagatták és törzsi zászlókkal helyettesítették Orámiában és Szomáliában (Ogadenben), azaz az ország egész déli felében, joggal tehetjük fel a kérdést: létezik-e még Etiópia egyáltalán?

Az országot uraló csoportnak már a neve is hazugság:

Etiópiai Népi Demokratikus Forradalmi Front (az angol rövidítéssel: EPRDF). Ez a politikai erő nem etióp! Ellenkezőleg: anti-etióp. E szervezet tagjai visszautasítják, szégyellik, ha etiópoknak nevezik őket. Arra törekednek, hogy eltüntessék Etiópiát a térképről, s minthogy hatalmukat nem demokratikusan, hanem fegyveres erővel tartják fenn, üldözik az amhara nyelvet beszélőket és az egységpárti déli lakosságot, szerveztük katonai megszálló erőnek tekinthető.

E problémára csak egy olyan új kormány hatalomra lépése nyújthat megoldást, amely Etiópia egész lakosságának tartozna felelősséggel. (Köztük a tigreieknek is.) Etiópiának központi kormánya van szükségére, amely véget vet a TPLF és az EPLF fegyveres hatalmának, annak, hogy az embereket etiópiai voltuk megtagadására kényszerítik s csak törzsi hovatartozásukat ismerik el. Az etiópokat csak egy független kormány emelheti ki a törzsiség mocsarából, amely az emberek nyelvi, vallási, kulturális hovatartozásától függetlenül képviseli, amely megvédi őket az üldöztetéstől, amely rendelkezik a demokratikus hatalomgyakorláshoz szükséges eszközökkel.

T. Y.
Ph. D diák

75 éves az egyetemi szintű közgazdászképzés

Azon, hogy a felsőfokú közgazdasági képzés mikor indult meg hazánkban, lehet vitatkozni. Van, aki kezdetnek a *Collegium Oeconomicumot* (teljes nevén Collegium scientiarum politico-oeconomico-camerarium) tekinti, amelyet 1763-ban a Pozsony megyei Szencen létesítettek, míg mások a *József Ipartanoda* 1857-es reformját tekintik a hazai felsőfokú közgazdászképzés kezdetének, egyesek pedig a *Budapesti Kereskedelmi Akadémia* elődjének a *Pester Handels-Akademie* 1857. november elsejei megnyitását. Azon azonban nemigen lehet vitatkozni, hogy a rendszer (négyéves időtartamú) egyetemi szintű közgazdász-képzést Magyarországon az 1920. évi XXXI. törvénycikk hívta életre a *budapesti Királyi Magyar Tudományegyetemi Közgazdaság-tudományi Kar* létesítésével. Ezen jogszabály megjelenését közel két évtizedes küzdelem előzte meg, amely az úgynevezett harmadik egyetemért folyt. Az

önálló kar tehát háromnegyed évszázada alakult meg, míg teljesen önálló közgazdaság-tudományi egyetem létrejöttének ötvenedik évfordulójáról csak 1998-ban emlékezhetünk majd meg. A 75. évforduló alkalmából a Közgazdász hasábjain az önálló kar előtörténetének, a kar sorsának, illetve egyetemünk fejlődésének néhány vonatkozását, mozaikját szeretnénk megismertetni a kedves olvasókkal. A szerzők – a felsőoktatás történetével foglalkozó levéltáros és más kutatók – magától értetődően nem vállalkoznak és nem is vállalkozhatnak teljességre. Rövid írásaikkal kívánunk hozzájárulni az egyetemi jubileumi megemlékezésekhez, és reméljük, hogy sikerül felkelteni az érdeklődést egyetemünk múltja iránt.

Mihalik István,
a magyar közgazdasági felsőoktatás-történeti
kutatócsoport vezetője

A közgazdasági képzés kezdetei a Habsburg Birodalomban és Németországban

A 18. század második felében a szakoktatás terén még nem alakult ki az a specializáció, amely majd a 19. századot jellemzi. A kereskedelmi, mérnöki és mezőgazdasági ismeretek egyaránt olyan új szaktudományokból indulnak ki, melyek ezekben az évtizedekben vagy nem sokkal korábban indultak fejlődésnek, ezért a hagyományos, klasszikus struktúrájú egyetemeken nem volt, esetenként nem is lehetett katedrájuk. Másrészt e tudományok gyakorlati jellege elűtött a régi univerzitások elméletibb – az orvostudományokat kivéve –, spekulatív jellegétől, ezért azok szerkezetébe igen nehezen voltak betagozhatóak. Ezen ismeretek oktatása éppen ezért két irányban indult meg a 18. században. A természettudományi ismeretek, a közgazdaságtan, de a mezőgazdaságtan is fokozatosan tanszétek kaptak az egyetemeken, de ezen ismeretek gyakorlati alkalmazását már különálló, újonnan alapított intézetekben, később szakfőiskolákban oktatták.

A központosított szervezettel, korszerű bürokráciával rendelkező abszolutizmusoknak nélkülözhetetlen szüksége volt az állami, kincstári jövedelmek kezeléséhez értő, megfelelő pénzügytani, kereskedelmi ismeretekkel bíró szakemberekre. Ezek a tulajdonképpeni közgazdasági ismeretek – kameralisztika néven – már a század elején önálló sodtak az államtantól vagy a közigazgatási ismeretekből és – elsőként a porosz egyetemeken – önálló tanszékhez jutottak. Az osztrák kameralisták a bécsi *Theresianumban* és a bécsi egyetemen fejtették ki nézeteiket, elsősorban a kor merkantilista közgazdasági elméletét. Közülük az első, Johann Heinrich Gottlob rövid ideig a *Theresianum* tanára, nagyobb hatású képviselőik: Karl Anton von Martini, aki 1754-től az államjog tanára volt Bécsben, majd tanítványa, Joseph von *Sonnenfels*, aki a közigazgatástan (államtan) és pénzügytan tanára lett 1763-ban, és az osztrák felvilágosult abszolutizmus egyik legjelentősebb politikusának számít. Sonnenfels közgazdasági nézetei hosszú évtizedeken keresztül meghatározóak voltak a magyar kameralisztikai oktatásban is.

A század második felében Európa számos államában, illetve városában egymás után alakultak kereskedelmi iskolák. A kezdeményezés elsőként általában magánkezdeményektől vagy városi kereskedőközösségektől indult el, mint például 1745-ben *Braunschweigben*. Érdekes, hogy az első állami alapítású kereskedelmi iskolát, amely szándéka szerint már főiskolai jellegű volt, 1759-ben *Lisszabonban* alapította *Pombal márki*, aki egyébként a kor Európájának egyik legnevesebb felvilágosult politikusa volt, s akinek a nevéhez fűződik a portugál egyetemi reform véghezvitele is. Pombal, aki 1745 és 1750 között Bécsben is tartózkodott diplomáciai kiküldetésben, megismerkedett az osztrák és német kameralisták elképzeléseivel, és bizonyos, hogy terveire e nézetek nagymértékben hatottak. Bécsben Ludwig Ferdinand Procop von Rabstein még 1751-ben tett javaslatot Mária Teréziának egy olyan „realiskola” felállítására, amelyben többek között már gazdasági földrajzot és történelmi jogot, kereskedelmi jogot, könyvelést és kereskedelmi levelezést is tanítottak volna. Mária Terézia helyeselte Procop elképzelését, de előbb a szükséges tankönyvek megírását rendelte el, s így az intézet végül csak 1754-ben nyílt meg *Triesztben*, mint a Habsburg Birodalom egyetlen tengerészeti, de egyben ezzel kapcsolatos kereskedelmi szakiskolája. A trieszti tanintézet és Pombal akadémiája végeredményben azonos törekvéseken alapult, hasonló célból szerveződött. Jóval később, 1809-ben a napóleoni háborúk korában a trieszti iskolát kereskedelmi és tengerészeti szakfőiskolává fejlesztették, amely a birodalom tengeri kereskedelme számára képzett szakembereket.

A kereskedelmi iskolák sorát az 1770-es évektől kezdve alapították Európa-szerte, és az alapítások sorozata szinte folyamatos volt a századfordulóig. A bennünket közelebről érintő német területeken mintaként szolgált a *Hamburg városában 1768-ban* létesített *Handelsakademie*, melynek szervezője Johann Georg *Büsch*, a jeles német közgazda volt, akinek véleményét a bécsi udvar is kikérte a császárváros első hasonló intézetének megszervezésekor. Bécsben az udvari tanulmányi bizottság már az

1760-as évek elején javasolta olyan szakiskolák szervezését, ahol az iparosok és kereskedők elnyerhetik a foglalkozásukhoz szükséges szakismereteket. Végeredményben a technikai-műszaki és közgazdasági képzés szükségességének felismeréséről van szó, amelyet még erősített az a sikertelenség, amely a Habsburg Birodalomra érte az osztrák örökösödési, majd a hétéves háború során. A háborús sikertelenség a gyengébb gazdasági háttérből, s közvetve a szakemberek hiányából is adódott. Johann Georg *Wolf tervei alapján* – melyet a királynő Büschsel bíráltatott felül – 1770-ben nagyjából a hamburg mintá alapján nyílt meg *Bécsben* a „*Realhandlungsakademie*”. E szakiskola két évfolyamos oktatásával egyszerre többféle igényt próbált kielégíteni, és egyszerre előfutára a későbbi bécsi Politechnikumnak, tehát a műszaki felsőoktatásnak, valamint a közgazdasági-kereskedelmi felsőfokú szakképzésnek. Kétségtelen, hogy képzésének súlypontja a századforduló után már elsősorban a mérnöki-technikai tudományok felé tolódott el. A technikai tudományoknak az ipari forradalom során bekövetkező gyors fejlődése érthetően előbb tüzi napirendre Nyugat-Európában a műszaki főiskolák, egyetemek létesítését, mintsem az önálló közgazdasági-kereskedelmi főiskolákét. A tendencia egyébként is az, hogy mindazok a tudományok, amelyek szétfeszítik a hagyományos egyetemi kereteket, közösen egy új, ún. reál főiskolák keretében jussanak felsőfokú oktatási intézetekhez. Közép-Európában legalábbis még hosszú ideig ez a tendencia érvényesül, így a közgazdaság-tudományi felsőfokú képzés kezdeteit a műszaki tanintézeteknél kell keresnünk.

A Habsburg Birodalomban az *első Politechnikum* a fejlett iparú és kereskedelmi cseh tartomány székhelyén, *Prágában nyílt meg 1806-ban*, korábbi kezdeményezések továbbfejlesztéseként. A napóleoni háborúk lezárásával egy időben, 1815. november 6-án nyílt meg *Bécs* hasonló intézete, a „*Polytechnisches Institut*”, amely a későbbiek során a birodalom legjelentősebb technikai felsőoktatási intézményévé fejlődött. Témánk szempontjából is foglalkozunk kell a bécsi Műegyetem 1848 előtti szerkezetével, hiszen ennek kereskedelmi tagozatán több magyarországi hallgató is tanult, így ez az intézmény egyben a magyar közgazdászképzés legelső képzőhelyeinek egyike is. A csak 1817-ben jóváhagyott szabályzat szerint a Politechnikum egy előkészítő jellegű reáliskolából, valamint két felsőfokú tagozatból állt. Ezek egyike a mai értelemben mérnök-képzést végző technikai tagozat, a másik pedig a felsőfokú közgazdasági ismereteket nyújtó kereskedelmi tagozat. Erdemes e tagozat tantervéről röviden tájékozódni, hiszen a későbbiekben éppen a bécsi példa hatott a magyarországi közgazdasági oktatás terveinek kidolgozására. A kereskedelmi tagozaton összesen heti 25 órában az alábbi tárgyakat oktatták:

a) Üzleti és kereskedelmi stílustan	3 óra
b) Kereskedelemtudomány	3 óra
c) Kereskedelmi és váltójog	3 óra
d) Kereskedelmi számtan	5 óra
e) Üzleti könyvvitel	4 óra
f) Kereskedelmi földrajz	3 óra
g) Kereskedelmtörténet	2 óra
h) Áruismeret	2 óra

A fenti tárgyakon kívül a hallgatóknak már a kötelező reáliskolai tagozaton, tehát az előkészítő tagozat két évfolyamán meg kellett tanulni franciául és olaszul, de ezenkívül is elfogadott gyakorlat volt, hogy a Politechnikum hallgatói a bécsi egyetemen tartott nyelvórákra is beiratkoztak. A bécsi Műegyetem kereskedelmi tagozatára az 1817/18-as tanévre már 62-en iratkoztak be, s ez nem sokkal maradt el a technikai tagozat 105 hallgatója mögött. Az 1830-as évektől kezdve a létszám 200 fölé emelkedett, majd a szabadságharc előtti időszakban 300 fölé is. 1848-ig a *bécsi Műegyetem volt a birodalom közgazdászképzésének fő bázisa*.

Dr. Szógi László

Mazohinia

Szathmári Kazohiniájának hajótöröttje csak kapkodja a fejét a hinek és behinek országában. Hőse módszeres rendszer- és kutatóelme, mégis hiába rakja logikai sorrendbe a megfigyeléseit, azok lényegéhez, mozgatórugóihoz sehogy sem tud közelebb férkőzni. Valahogy így éreztem magam én is a legutóbbi lapszám „Az egyetemi reform egy nem reformos szemével” című cikk olvastán. Újdonsült rovatomban nem célok ugyan egyes cikkekkal vitatkozni, az itt kifejtett gondolatmenettel azonban annyiszor volt szerencsém találkozni, hogy azt hajlamos vagyok VISZONYAINK részének tekinteni. S szerzőnk frappáns fordulatát magamévá téve: „Írásom semmiképpen sem tekinthető szemrehányásnak, sokkal inkább kritikája annak...” a gondolkodásmódnak, amelyet a dolgozat sugall.

Kövessük hát hősünket abba a két világba, amely az írásból felsejlik. (Az alábbiakban – bocsáss meg nekem, nyájas olvasó – hosszan vagyok kénytelen idézni a boldog halandó, fél-évente több száz felvehető tantárgy lehetősége kínálkozik számára, sőt akár két kurrens nyelvet is együtt hallgathat. Számára a vizsgáknak (a szigorlatokat is beleértve, amiknek szintén nem volt tétjük, hiszen ott volt a főiskolai ág) semmilyen élet-halál tétje nem volt. E föld népe igazi barátokat szerezhet, akikkel önzetlenül együtt lehet, akikre időt szánhat, akikkel törődhet.)

Az első képből hallgatók hosszú sora ül egy ZH-n, ahol közben csak úgy „suhognak” mellettük az iratok, puskák. Senki senkinek nem ellensége. Aki nem segít a másoknak, már ez is jó ok a társak megvetésére. A szakirányok felvétele még nincs szűkítve, akár két népszerűt is felvehet a boldog halandó, fél-évente több száz felvehető tantárgy lehetősége kínálkozik számára, sőt akár két kurrens nyelvet is együtt hallgathat. Számára a vizsgáknak (a szigorlatokat is beleértve, amiknek szintén nem volt tétjük, hiszen ott volt a főiskolai ág) semmilyen élet-halál tétje nem volt. E föld népe igazi barátokat szerezhet, akikkel önzetlenül együtt lehet, akikre időt szánhat, akikkel törődhet.

Az idilli képbe azonban durván beletipor a 3+2, s hősünket egy más világba ragadja. Nem elég, hogy nem lehet két kurrens

nyelvet együtt hallgatni, és az igen népszerű szakirányok felvételét kizárólag a fő szakirányra szűkítették, de fennállhat azon ellentmondás veszélye is, hogy valaki egyetemi ágra bejut, de szakirányra egyidejűleg nem. (Szerzői megjegyzés: a szerző itt a szakirány elöl feltehetően kifejejtette az „általa hön óhajtott”, az egyidejűleg nem szöveges közlő pedig az „automatikusan” kifejezéseket – tollhiba.)

Az igazi dráma azonban csak ezután következik. A gonosz 3+2 (amely véletlenül sem tévesztendő össze a nem kevésbé rettentőséges lakodalmasrock-zenekarral) ugyanis nemcsak a föld népének mozgásterét szorítja korlátok közé, de lelkét is megnyomorítja: minden vizsga előtt ott a sápatag görcs az arizmán, erkölcsös harccal elnyert helyet foglal el, s hanyag mozgással széttépett feladattal... előre kerül a rangsorban a hön áhitott célok felé. Bizony, bizony, a reform tehát hajtja az embert.

Aki azonban az emberi lélek igazi bugyiraira kíváncsi, annak szerzőnk még tovább fokozza az átélt feszültséget. Amikor bejötték az egyetemre, még olyanok voltak, mint mi. Csak a bizonytalan feltételek, a fel-felröppenő keretszámok egymásnak ugrasztották őket. És farkasokká lettek.

Amióta a műholdas adások jóvoltából foghatók a nyugati pszichothriller és borzalompár halhatatlan remekművei, azt gondoltam, megedződtem ebben a műfajban. De e farkasember metamorfózis – megvallom neked őszintén, nyájas olvasó – minden eddigi réméléményemnél jobban megrázott. Az említett művek ugyanis a lélekrajzban megrekedtek a szomorú gyerekkor, brutális alkoholista szülők, homályos erdei úton történt fenevadharapás gyermekét sztereotípiáinál. Itt azonban végre eredeti és – valljuk be – lélektanilag jóval hitelesebb elméletre bukkanhatunk: az elállatiasodásra nem más, mint a verseny készlet.

De e kauzális magyarázatnál is jobban tetszik nekem az ok-okozat nyers determinizmusa: Cél szentesíti az eszközt. Feltételrendszer szüli a cselekvést.

„Akár egy halom hasított fa, hever egymáson a világ, szorítja, nyomja, összefogja egy dolog a másikat s így mindenik determinált.”

Ezt írja az ezerszer áldott József Attila. De próbáltál már jengázni, nyájas olvasó? A kis hasábok igenis kivehető a rakkából, s új, más, egyre tornyosabb struktúrák hozhatók létre.

Sorjázunk hát bennem a kérdések. Miért ez a vad determinizmus? S vajon miért éppen a verseny okozza? Ha logikusan végigvisszük ezt a gondolatot, az olimpiákon legközelebb már csak a Tonia Hardingok küzdenek az érmekért. A sportolók tiszta eszközökkel való nemes küzdelmét tűzzel-vassal üldözik, a fair play-díjakat örökös eltöltés sújtja, csapataikat pontlevonással büntetik. A Tűzszekereket, mint a nemtelen verseny elleni mételeyt indexre teszik, létező kópiáit nyilvános autodafé keretében elégetik. Kinyújtott baráti jobbok levágtatásából emelik majd a stadionok kerítéseit. Ökonómiaiból versenyelmélet helyett Sade márki Justine, avagy az erény meghurcoltatása című művét fogják tanítani, Machiavelli az olvasókönyv szerkesztéséig képezi majd. A versenyhivatalt törvényben kötelezik a kicsellózás kifinomult módszereinek szüntelen fejlesztésére és terjesztésére.

Ha viszont – csak játsszunk el a gondolattal – mégis meg volna a választás lehetősége, akkor a szerzőnk által ecsetelt jelenségsort nem tudom másként felfogni, mint önként választott mazochizmusként, s képzeletbeli országát pedig Mazohiniaként.

Az én földemen a versenynek egy archaikus (mondhatni primitív) felfogása dívik: győzzön a jobb. E versenynek két lényegi sarokköve van: a versenyzők elfogadják a játékszabályokat és azt tekintik győztesnek, aki többet teljesít. Hátránya a dolognak, hogy a győzelemhez teljesíteni kell! Mazohinia versenyfelfogását görcsö alá véve a messziről jött utazó két sajátos elemet talál, amelyben az lényegesen eltér hazája gondolkodásmódjától: a szabályokat szemmel láthatóan nem veszik komolyan a versenyzők, és nem az győz, aki többet teljesít. (Lehet, hogy Mazohinia Alice Csodaországának egy tartománya?)

Nem dolgom megítélni Mazohinia lakóit. Számukra rendszerre állt össze, amit tesznek, s még az is lehet, hogy boldogok. Arról nem is beszélve, hogy valószínűleg ők sem nagyon értik a gondolatoknak azt a rendjét – már ha ez az –, amely glosszámból kiolvasható. Számukra Engels nyomán csupán egyetlen filozófiai mélységű lelki támasz kínálkozik: a szabadság felismert szükségessége. Ebben az értelemben Mazohinia népe kétségtelenül szabad.

Egyet azonban akkor sem értek a szerző szerint a „susogó” puskák és testvéri segítség országából való távozás vajon miért esik egybe az egyetemi morál szétzüllesztésével?

Glosszátor

Raymond Carver: Az apa

A csecsemő egy kosárban feküdt az ágy mellett fehér kezeltáskában, főkötővel a fején. A kosarat nemrég frissen befestették és világoskék szalagokkal rakták tele, a belsejét pedig kék paplannal bélelték ki. A három kislány, az anya, aki nemrég kelt fel és még nem egészen tért magához, és a nagymama mind a csecsemő körül álltak és nézték, ahogyan visszabámul rájuk, időnként öklét a szájába véve. Nem nevetett, még csak nem is mosolygott, de egyszerűen pislogott egyet és kidugta a nyelvét, amikor az egyik kislány megsimította az állacskáját.

Az apa a konyhában ült hallgatva, ahogyan azok kint a békével játszanak.

„Kit szeret a baba?” – mondta Phyllis, és közben megcsiklandozta az állát.

„Mindannyiunkat szeret” – mondta Phyllis –, „de a legjobban a Papát, mert a Papa is fiú.”

A nagymama leült az ágy szélére, majd megszólalt: „Néztek a kis karját! Milyen duci! És azok a kis ujjacskák! Akárcsak az anyja!”

„Hát nem édes?” – mondta az anyja. – „Egyem a szívét, az én kis bémim!” – Majd félrehajolva megsókolta a baba homlokát és megsimogatta a takarón át a karját. – „Mi is imádjuk őt.”

„De kire hasonlít, kire hasonlít?” – kiáltott fel Alice, és erre mindannyian közelebb húzódtak a kosárhoz, hogy megnézzék, kire is hasonlít a baba.

„Milyen szépek a szemei!” – mondta Carol. „Minden csecsemőnek szép szeme van” – válaszolta Phyllis.

„A nagypapa ajkait örökölte” – mondta a nagymama. – „Micsoda ajkak!”

„Nem is tudom...” – szólalt meg az anya. – „Én nem mondanám.”

„Az orra! Az orra!” – kiáltott fel Alice.

„Mi van az orrával?” – kérdezte az anya.

„Úgy hasonlít valakinek az orrára!” – válaszolta a kislány.

„Ne..., nem is tudom!” – mondta az anya.

„Azok az ajkak...” – mormolta a nagymama. – „Azok a kis ujjacskák...” – mondta, miközben kitakarta a baba kezét és szétnyitotta az ujjait.

„Kire hasonlít a baba?”

„Nem hasonlít senkire sem” – szólalt meg Phyllis. Erre még közelebb húzódtak.

„Tudom már! Tudom már!” – mondta Carol. – „A Papára hasonlít!” – Közelebb hajoltak a babához.

„De kire hasonlít Apa?” – kérdezte Phyllis.

„Kire hasonlít Apa?” – ismételte Alice, és mindannyian egyszerre néztek be a konyhába, oda, ahol az apa ült, háttal nekik az asztalnál.

„Hát, senkire!” – kiáltott fel Phyllis és elkezdett bögni.

„Ssss” – mondta a nagymama, majd visszafordult, és ismét a babát nézte.

„Apa nem hasonlít senkire!” – mondta Alice.

„De valakire kell hogy hasonlítson” – mondta Phyllis az egyik masnival a szemét törölgetve. És mindannyian, kivéve a nagymamát, az apára néztek, aki még mindig az asztalnál ült.

Már fordítva ült, szemben velük, és az arca fehér volt és ki-fejezéstelen.

(Fordította: Mádi Szabó Zsófia)

Raymond Carver Clatskanie-ben született, Oregon államban, 1939-ben és Port Angelesben, Washington államban élt 1988. augusztus 2-án bekövetkezett haláláig. Több díjat is nyert műveiről, melyeket több mint 20 nyelvre fordítottak le.

JANUS KRIPTUS, A MEGVÁLTÓ

KIS-KÉRY CSILLA és BARNA RÓBERT

kiállítás 1995. április 3-7-ig az aulában, a Közművelődési Titkárság szervezésében. A kiállítást Kis Mihály nyitja meg április 3-án, hétfőn 18 órakor.

Töpörtyűs pogácsa

szeretnék lenni – mondta egyszer a barátom. Persze nem akármilyen, hanem nagyon finom. Olyan, amelyiknek ropogósra sült a teteje és foszlós a töpörtyűvel bőven ellátott belseje. Az illet mindenki szereti, legalábbis én úgy láttam. Voltam fogadáson, amelyen elegánsan öltözött szépasszonyok fittyet hányva a rafinált ételkülönlegességekre, a friss töpörtyűs pogácsára vetették magukat. Irigylésre méltó sors. Persze vannak vegetáriánusok is, akik a pogácsát műtöpörtyűvel eszik. Én őket is a pogácsarajongók népes táborához sorolom. Igaz, ami igaz, nagyon sokan szeretik a túrós batyut is. Talán ugyanannyian, mint a töpörtyűs pogácsát. Persze itt is fontos a minőség. A túrós legyen meleg, könnyű, leveles tésztából való és vanília cukros, tejfölös, mazsolás túróval a lehetőség határáig telített. Az illet rengetegen szeretik. Ezért helyesebb, ha így fogalmazok: töpörtyűs pogácsa és/vagy túrós batyu szeretnék lenni. Mert szeretném, ha szeretnének. Arra is gondoltam, hogy kutya szeretnék lenni. Azt is nagyon szokták szeretni. De néha meg nagyon gonoszok vele az emberek. Ki tudja, jó vagy rossz gazdát sikerül kifogni. Nem minden kutyanak jut kutyaéhoz illő sors. Arra is gondoltam, talán jó lenne fának lenni. Elnézni az élet évszakos körforgását sok-sok éven, több évszázadon át, ez biztosan csodás dolog lehet. De mi a biztosíték arra, hogy nem vágnak ki már néhány év után? Akkor azután lóttek az évszázados szemlélődésnek, marad a tűz embernek oly vidáman hangzó patogása. Talán, ha tűz lennék, akkor mindenki szeretne. Bár, ha nem a kályhában égnék, ez már nem lenne igaz. A tűzvéseket csak az a kevés ember szereti, aki csinálja. Végül is – fejezte be a barátom – embernek kell maradnom. Vajon sikerül-e?

Szigeti Endre

Nem győzött a mikro

Előző számunkban helytelenül jelent meg a politikatudományi és a mikroökonómia tanszékek közötti focimeccsről szóló tudósításban a végeredmény. Ezt irtuk: „Tanszékek közötti barátságos futballmérkőzésen 9:6 arányban lemosta a politikatudományi tanszék válogatottja a mikroökonómia tanszék csapatát.” A lapunkat súlyos elfogultsággal ádoló mikrosok kritikájának helyet adva helyesbítettünk: Mikro tanszék-Poltud. tanszék: 6:9. Kifogásolták még a tudósítás hangnemét is, amely szintén eltorzította a tényeket. Valójában nem a tudáskülönbség döntött a poli-

Szép új világ

(Komédia egy felvonásban)

Szín: BKE, 1995. piros

Szereplők: Én meg a hirdetőtábla (később mások is).

Történet: igen.

Díszlet: két papírzsepi, egy műanyag kávéspohár, jobbra egy füstölő csikk busong a kukában.

Szóval, vakarom a fejem, nézegetem az álláshirdetéseket, kipislantok az ablakon és lelki szemem előtt feltárlom a jövő. Az álláshirdetések alapján minden esélyem megvan arra, hogy öt év múltán akkora kezdő fizetést kapjak, mint amennyit diplomás szüleim 25 év után ketten keresnek. Nem is szólván most végző biológus (tanár, mérnök stb.) ismerőseimről.

Jó dolog az, ha van pénz. Szép dolog az, ha megbecsülik a diplomát. De azért, a harangörbére mondom, ez már icipicit mégis talán túlzás. Mikor ezt egyik ismerősömnek megemlítettem, egyszerű választ kaptam. „Hülye vagy?! Mit vágod magad alatt a fát?”

Mások szerint ez már egyenesen TEK-ultrabal, sőt tök ultrabal. (Még ilyen hülyét! – kiáltás a háttérből.) Nem is zavarna engem ez az egész, ha nem lenne ilyen aránytalanság. De úgy érzem, hogy annak a bizonyos lónak két oldala van. Ezen persze még lehet vitatkozni.

Függöny. (Ő is idealista.)

Zsiday Viktor

„Ez számomra a gyönyörűség teteje”

Az írónia, ez a talányos stílus a kérdőjelek beszédmódja. Nem gúnyolódik, de a kihirdetett igazságokban kételkednie kell. Művelője játékos ember. Nem veszi magát komolyan. És játszani meg jó dolog, akár ha nyelvi játékokat is. Ezeket a sorokat olvasva nekem Szigeti Endrénére kellett gondolnom. Az ő stílusa teljesen egyéni. A vájtfülkék mindenestre élvezik.

– Mindenki megérti ezt a stílust, vagy volt emiatt már kellemetlenség? – tettem fel a kérdést Szigeti Endrénének, a Magyar Közgazdasági Felsőoktatás-történeti Kutatócsoport munkatársának.

– Komoly kellemetlenségem nem volt. Olyan előfordult, hogy nem örültek neki vagy nem értet-

ték meg, hogy mit mondok. Szbtitkárságom elején egy értekezleten beszéltem. Utána az egyik munkatársam elmondta, hogy megkérdezte tőle valaki: mondd, te mindig tudod, mikor beszél komolyan a Szigeti? De hát ez nem kellemetlenség. Ha nem hangzanék rosszul, azt mondanám: egy jó poénért

eladnám a lelkeket,

de hát az én lelkekre senkinek sincs szüksége.

– Hogy alakult ki ez az ironikus stílusod, milyen intuíciók hatására vált az észjárásod ilyené?

– Fogalmam sincs róla. Azt hiszem, hogy többé-kevésbé így születtem. Emlékszem, amikor idekerültem az egyetemre végzés után tanítani, az első év elteltével azt mondta az egyik kollégám, tulajdonképpen nem is egészen vagy olyan, mint amilyennek kinéz, azt hittük, hogy cinikus ember vagy. Ez nyilván adódik a stílusomból. Az biztos, hogy hajlamos vagyok rá, hogy visszajáról lássam a dolgokat és ennek kifejezést is adok. Nem mindig népszerű, de hát nem

hivatásos kételkedő vagyok, az tény.

– Hogy vagy az igazsággal? – Gyerekkoromban, legalábbis anyámtól hallottam, azt terveztem, hogyha megnövök, elmegyek Amerikába, és harcolok az elnyomott népek szabadságáért. Ez persze egy kicsit egysíkú elképzelés volt az életről. Aztán nagyon sokáig nem szoktam le arról, hogy nekem az igazsággal harcolni kell, persze másokkal együtt. Nem hiszem, hogy nagyon sok diadalt értem el, és ezért ma már nem vagyok olyan határozottan meggyőződve arról, hogy rám nagy szükség van ebben a kis-sé reménytelennek tűnő harcban. Biztos van értelme a dolognak, csak néha az ember kicsit elszomorodik, és úgy gondolja, hogy reménytelen. Arról nem beszélve, hogy minden adott alkalommal külön kell tisztázni, hogy mi is az igazság egy ügyben. Mert általános igazság nincs. Nem azért mondom, mert tanultam filozófiát, hanem azért, mert ezt tapasztalom.

– Komolyan veszed magad? – Ha ezt úgy értem, hogy én magamat fontos embernek tartom, akkor nem. Ha viszont úgy értendő, hogy én valami

azért csinálom, hogy népszerű legyem, hanem egyszerűen ez van.

– Kételkedő vagy? Mindenben? – Talán mindenben nem, de nagyon sok mindenben. Hajlandó vagyok fontolóra venni mindent és semmit sem vetek el, amit nem tudok igazán megcáfolni, legfeljebb nem tetszik. Így vagyok az úgynevezett tudományos dolgokkal is. Azt mondják, hogy a tudomány megállapított valamit, valaki pedig, aki nem hivatalos tudós, az meg valami mást vél megállapítani. Egyiket sem fogadom el, és egyiket sem vetem el, ha nem tudom magamnak logikus érvekkel megmagyarázni, hogy miért van valamilyennek igaz. Egyébként

nagyot alkottam volna, akkor szintén nem. Végül is másnak meg tudnám magyarázni, hogy egy nagyjából negyvenéves oktatói pálya azért hagy némi nyomot az embereken, de én magam ezt nem igazán érzem, s csak ritkán tudom magamnak is meggyőzően elmondani, mert én a legfontosabbnak azt tartom, hogyha emberi magatartásban tudtam befolyásolni a hallgatóimat. Ehhez képest szerintem másodlagos az, hogy megtanítottam nekik valamit vagy sem. Úgyhogy lehet, hogy pályatévész vagyok, nekem középiskolába kellett volna menni, ahol a nevelőmunka jobban középpontban áll, mint itt. Egyetemi oktatóként is akkor éreztem magam a legjobban, amikor szemináriumot vezettem, és a hallgatóimmal kirándultam, házibuliztam. Tanultunk is azért időnként. Nem tartom magam olyan nagyon fontosnak és nagy alkotásokat végez vívőnek. De talán sikerült néhány ember életére valami pozitív hatást gyakorolni. Valószínű, ez lehet a legtöbb, amit valaki, aki pedagógusnak tartja magát, elvárhat az élettől.

– Mostanában humorral is

foglalkozol. Gondolom, ez harmonizál a személyiségeddel. Szóval, hogy jött ez a gondolat?

– Egy humorkötetet szeretnék összeállítani az egyetem életével kapcsolatban. Nekem

egyenrangú része a humor története.

s egy ilyesféle munka, amelyik két lényeges dolgot összekapcsol, az számomra nagyon fontos. Az egyik az egyetem, végül is az életem nagyobbik részét itt éltem le, és talán még egy darabig sikerül, a másik meg a derű, a jókedv. Az előadásaimon is igyekeztem némi humort produkálni. Nem hiszem, hogy a jópofáskodás miatt, hanem egyszerűen azért, mert olykor valamiről valami eszembe jut, és akkor azt gatlástalanul elmondom a hallgatóságának. Szóval, ha össze lehet kapcsolni két ilyen dolgot, mint az egyetem és a humor, akkor ez számomra a gyönyörűség teteje. Borzasztó szívesen csinálom, bár re-

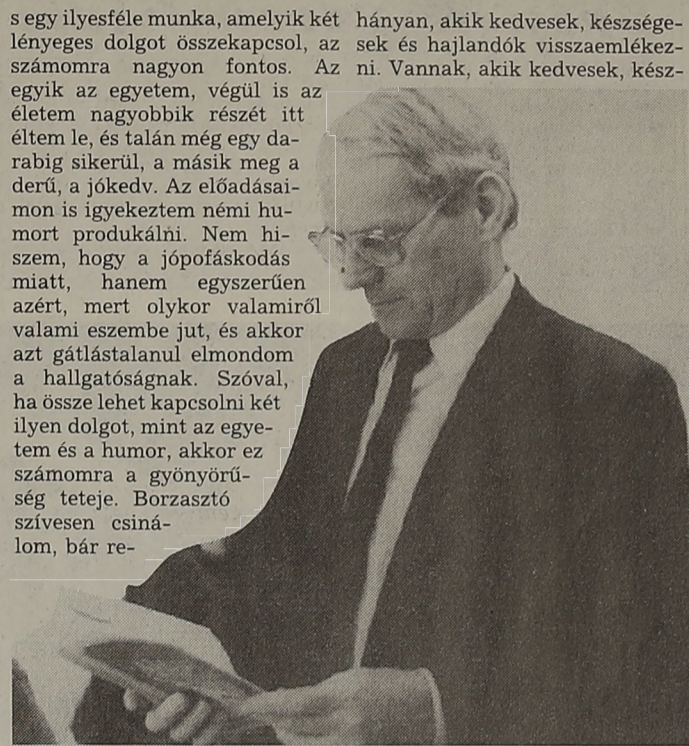
meg kezem, lábam, mert ilyet még nem követtem el. Van valamilyen elképzelésem, majd meglátjuk, hogy sikerül megvalósítani.

– Hogy áll ez a gyűjtőmunka? A minap említetted, hogy mostanában kerülnek az egyetemi kollégák, mert a pusztán látásod is a humorkötetre vonatkozó ígéretekre figyelmezteti őket.

– Elég nehézkesen halad a valóságok gyűjtése, de vannak né-

jutott eszembe, ez tény. Azt hiszem azért, mert úgy gondolom, hogyha egyetem történetet kell írni, márpedig kell, egyetemet is meg más is, akkor annak teljesen

hányan, akik kedvesek, készségesek és hajlandók visszaemlékezni. Vannak, akik kedvesek, kész-

szégesek és nem tudnak visszaemlékezni. Nem is feltételezem rólu-
luk, hogy nem akarnak. Azt sem, hogy lusták lennének, ha pedig tényleg azok, akkor meg nem az én embereim, akkor mit csináljak velük? Aztán gazdag forrás a Közgazdász és a Gőzgazdász. Mind a kettő felhasználására engedélyt kértem és kaptam. És hát amit hozzá tudok gyűjteni. Fölfedeztem egy ősi lapot.

Az a címe, hogy IÁ.

– És hogy tapasztalod, humoros kedvűknél vagyunk?

– Úgy tűnik, hogy mostanában kicsit eltolódott két irányba a humor. Egyrészt a társadalmi tartalmatlanság felé, úgy mondanám, hogy talán több a szóvicc, mint a tartalmas mondánival. Másrészt pedig kétségkívül erősen telített a humor társadalmi kérdésekkel, időnként a humor rovására. Márpedig ha nagyon direkt politikai, akkor nem lesz belőle humor. Nekem úgy tűnik, hogy most nem a hullám tetején van a magyar humor. Elképzelhető, hogy

itt is ez a helyzet, mint a szerelemben.

Hogy a családott költő csodás szerelmes verseket tud írni, aki pedig nem családott, semmit sem ír. Mert az ember egy nagyon visszataszító állatfaj. Különböző valószínűleg a jó élvezetere kevésbé van kiképezve, mint a rossz miatti bánatra.

– Te magad is írsz az összeállításban?

– Itt nagy gondjaim vannak. Egy időben, mint ahogy mostanában is, néhány dolgot elsütöttem a Közgazdászban. Az az igazság, hogy még nem olvastam el őket, akkor milyen sorrendben szólítanám meg őket, és nem tudom eldönteni. Nem fogok utolsó üzenetet írni. És ami egyre fontosabb a világból, az a természet. Ez kicsit elfordulás az emberektől, tudom. Bár ugyanakkor legalább olyan fontos számomra a normális emberek társasága. Pólyáskorom óta közösségi ember vagyok, és ha hiányzik valami, akkor az a nagyobb közösségnek a hiánya. Szűkebb közösségem van. Barátaimmal dolgozom együtt. A tágabb közösség az számomra már csak igen korlátozottan létezik. Fontos a természet és az emberek. De nem az emberiség. Én nem ismerem az emberiséget. Ismerem néhány embert, akivel szívesen vagyok együtt, de az úgynevezett emberiség, amióta létezik az ember a földön, tébolyul-

egyelőre még csak az etikai kérdésnél tartok, hogy egy szerkesztő beleszerkesztheti-e a saját főrmedvényeit az általa összeállított kötetbe. De majd megpróbálom nagyon kritikus lenni magamhoz, és ami most is tetszik a húsz évvel ezelőtől, azt belerakom. De lehet, hogy egyik sem fog tetszeni.

– Kikkel vetted fel a kapcsolatot a házon kívül?

– Farkasházaival, Kállaival, Rácz Bercivel, Pach Zsigmond Pállal. Két hónap múlva be kell fejeznem a munkát. Akkor kell leadnom a kéziratot.

– Hosszú ideig élénk közéleti életet éltél az egyetemen. Voltál dékánhelyettes, mint a tanár szak legfőbb patronusa és szbtitkár is. Ma mit csinálsz?

– Most a posztgraduális kép-

a mesekönyvet a 10–100 éves korosztálynak ajánljuk.

A meseírást nagyon fontosnak tartom. Ez biztosan eszméletlenül nagyképi, amit most mondani fogok, de egy leendő első kötetes mesekönyvszerzőnek talán elnézhető: azt hiszem, egy olyan tananyagot, amit én meg tudok írni, sokan mások is megírhatnának, de lehet, hogy olyan mesét, amit én írtam, meg talán fogok ezután is írni, olyat csak én tudok. Lehet, hogy rossz, az is lehet, hogy jó, de mindenesetre egyedi. Ezért aztán piszkol büszke vagyok rá, bár még meg sem jelent. S ha megkérdezik, hogy mostanában mivel foglalkozom, akkor sohasem a már leadott és nyomtatás alatt levő elméleti történet jegyzet jut eszembe, hanem a mesék. Ezért biztosan lesznek, akik leköpdösnék az egyetemen, de ez engem abszolút nem érdekel.

– Hogy jöttél rá, hogy képes vagy mesét írni?

– Az unokáim nyaggattak, hogy meséljek nekik. Kínomban kitaláltam egy mesét, és attól kezdve rájöttem, hogy van kedvem ilyesmit írni. Akárhányszor eszembe jut, hogy nekem mesekönyvem fog megjelenni, valami olyasmit érzek, amit még soha életemben, jóllehet jó néhány

hogyha meg kéne fogalmaznom az utolsó üzenetet,

akkor milyen sorrendben szólítanám meg őket, és nem tudom eldönteni. Nem fogok utolsó üzenetet írni. És ami egyre fontosabb a világból, az a természet. Ez kicsit elfordulás az emberektől, tudom. Bár ugyanakkor legalább olyan fontos számomra a normális emberek társasága. Pólyáskorom óta közösségi ember vagyok, és ha hiányzik valami, akkor az a nagyobb közösségnek a hiánya. Szűkebb közösségem van. Barátaimmal dolgozom együtt. A tágabb közösség az számomra már csak igen korlátozottan létezik. Fontos a természet és az emberek. De nem az emberiség. Én nem ismerem az emberiséget. Ismerem néhány embert, akivel szívesen vagyok együtt, de az úgynevezett emberiség, amióta létezik az ember a földön, tébolyul-

zésben veszek részt, ahol tavaly egy pályázat alapján megbízást kaptam jegyzetírásra és előadásra rövid közgazdaság-történet címen a jogász–közgazdász hallgatók számára. Évek óta semmiféle közéletem nincs az egyetemen. Alapvetően kutatással foglalkozom.

– Tudok róla, hogy a humorköteten kívül van egy dédelgetett foglalatosságod mostanában. Beszélne róla?

– Ebben az évben, remélem, még a nyáron, várhatóan megjelenik egy mesekönyvem. Ezek olyan mesék, amelyeket elég nehéz lesz besorolni a korcsport és egyéb kategóriákba. Ezért abban maradtunk a könyvkiadó igazgatójával, Halász Gézával – mivel az Aula adja ki –, hogy

írásom már megjelent, de akkor sosem éreztem annyira jól magam, mint most. A menyem ilusztrálja a könyvet. Ő rajz- és biológiaszakos tanár, továbbá iparművészeti főiskolás is lesz jövőre. De nem azért csinál ilusztrációkat, mert jól tud festeni, rajzolni, hanem mert tetszik neki, amit írtam.

– Hány unokád van?

– Három. Szeretik a meséket. Mindig felolvasom nekik, mert ha szabadon mondom el, akkor kifogásolják, ha hibát vétek. Ők már jobban ismerik, mint én. Én ugyanis nem vagyok jó szülője az írott gyermekeimnek, mert nem emlékszem mindegyikre pontosan.

– Mostanában mi az, ami fontos a világból?

– Az a baj, hogy a válasz mindig rangsorolást is jelent az olvasó számára. És én nem tudok rangsorolni, mert nekem borzasztóan fontos az anyám, aki 87 éves, de egy másik dimenzióban helyezkedik el, mint a húgom, akit szintén nagyon szeretek, mert egyúttal jó barátom is. És ugyancsak más dimenzióban helyezkedik el a fiam, a feleségem, az unokáim. Mindenki fontos valamilyen ok miatt. Már sokszor elgondoltam magamban,

tan irtja magát mindenütt a világon.

– És még valami nagyon fontos számomra, hogy mindennap csinálnak valamit, aminek örülni tudok. Ez nem a kötelességűdös munka örült megnyilvánulása, hanem egyszerűen a jó közérzetemhez kell, hogy megírtam egy jó kis marhaságot, ami úgy tűnik, talán másnak is tetszeni fog, nemcsak nekem; hogy orvosi tilalom ellenére fölástam egy darab földet; hogy főztem egy jó ebédet, amiből a feleségem kétszer evett. Azt hiszem, nekem ezek a legfontosabbak. És ha lehet, akkor az emberek mosolyogjanak körülöttem, ne azért, mert csiklandozom őket, hanem mert tudok olyan légkört teremteni, amiben érdemes mosolyogni.

D.

Ellenpontok

A téma ugyanaz, csak a nézőpont más.

Ülünk a Nemzeti Bank elnöki tárgyalójában. Elegancia, pompa, rend, tisztaság. A kis szoba közepén ovális, intarziás asztal, körülötte bőrhuzatos karosszék. (Vajon kinek a helyére ültem?) Elnök jön, ingujjban, színes, de szolid nyakkendőben. Magyarázata világos, kristálytisztá, kikezdetlen. „Ha 20 százalékkal nő a nominál GDP, akkor...” És valóban, helyzetértékelése pontos, be kell látni azt, amit valahol már sejtettünk. Nincs más út. Ha az ország tényleg el akarja kerülni az összeomlást, akkor megszorító intézkedések kellenek: leértékelés, vámpótlék (ez együtt infláció), a tandíjnak, a családi pótlék, a gyesnek és a gyednek a megvonása. Március 12-én elkezdődött az, ami elkerülhetetlen, de amit mindenki el akart kerülni.

Ülök egy barátom lakásának konyhájában. F fiatal házaspár, a férj technikus, a feleség gyógyszerész, nyáron jön a baba. A kicsi, de kellemes konyhában túrós csuszát eszünk. Barátomék helyzete nem a legrosszabb (ezt tudják ők is), mégis véget nem ér a – valahol jogos – panaszáradat. Az árak mennek felfelé, gyes, gyed

nem lesz, a nyártól havonta jó rakás pénzét húz ki a kormány a zsebükből. És ők még tényleg szerencsések, mert például van lakásuk.

Próbálom meggyőzni őket a külső és belső egyensúly fontosságáról. Milliárdokkal dobálózdom, holott tudom, nekik filléres gondjaik vannak.

Hogyan lehet ilyen érvágásokat megemészteni? Hogyan juthatnak el a rideg közgazdasági számítások eredményei oda, ahol a megvonásokat naponta érzik. Iszonyatosan nehéz úgy. Barátom végül valamelyest elfogadja érveimet a fizetésképtelenség elkerülésének fontosságáról, de meg nem nyugszik.

Habár elkezdődött valami a gazdaságban, egy dologgal még mindig adós a kormány. Azzal, hogy világosan felmutatná, elmagyarázná az embereknél, mik a lehetőségek és azoknak mik a következményei. Ténny ez azért, hogy mindenki a közösben tudjon gondolkodni, az egyéni szint helyett, abban a nagy valamiben, amit így hívnak: magyar gazdaság. Úgy talán könnyebben lehetne elviselni a terheket, lehetne látni, hogy mit hoz a jövő. Égető szükség van erre.

Stelbaczy Tibor

A TANSZÉK

7. évfolyam, 4. rész

Írta: Bóhm, Sümeghy és dr. Mágénheim
Történetik a mintagazdaságtan tanszéken, 1995-ben

(Futó Péter és Cseh Cs. Emőke bosszankodnak.)

Futó: Már megint égetik a tanszéket. Doy mindenkinek megígérte, hogy ötöst kapnak a negyedéves zéhára, ha elmennek tüntetni. Tíz perccel előbb be is fejezték az írást.

Cseh: Így legalább nem leszünk nehéz helyzetben, ha el kell döntenünk, hogy kit építsünk le, ha le kell.

Futó: Doy egyszer már magától leépült. Talán rá lehet majd beszélni. De azért ne kapkodjunk el. Hevesi már nemegyszer nyilatkozott, hogy az egész nem ért egyet. Csak akkor lépünk, ha majd nagyon muszáj lesz. Akkor se biztos.

Cseh: Az előbb Csongrádival találkoztam a bejáratnál. Fel volt haborodva, hogy nem tud tüntetni, mert nincs kivel.

Futó: Elég rosszul érzi magát, mióta átment a Periféria tanszékre. Ezt a szerencsétlen Keritést kell mendedzselnie.

(Bejön Futrinka Tamás.)

Futrinka: Gyerekek, nagy baj van. Két hete nem látták Szlovákot a főpénzrodán. Nem tudjuk felvenni a

pénzt se az útiköltségekre, se a tanulmányi verseny díjainhoz.

Futó: Arra még ráérünk, Tamás. Most fontosabb lenne eldöntenünk, hogy hányas zéhát írtak a kollégák csemétéi.

Cseh: Itt a lista: Zarecki, Barna, Monits, Hónapos, Zöldfai.

Futrinka: Zarecki ötös, ez egyértelmű. Még csak az hiányzik, hogy megint idejőjjön az apja reklamálni.

Cseh: Barna?

Futó: Lehet négyes. Nem írt túl rosszat?

Cseh: Nem, egyetérték a négyessel. Igazából Hónapos lehet még érzékeny.

Futó: Csak semmi érzékenység. Mindenki azt kapja, amit megérdemel. Illetve, amit az apja meg az anyja megérdemel.

☆

(Doy Endre és Perényi ebédelnek.)

Doy: Gusztikám, mi az a kis műtyúr a tányérodban?

Perényi: Nem tudom, de nagyon sokba került. Az asszony egyre többet panaszodik otthon, hogy túl sokat eszem. Pedig nem sokat, csak sokért.

Doy: A minap elmentem meglátogatni Aprót a biztosítónál. Tudod, hogy micsoda kajákat esznek ott, és nem is drága. Fantasztikus étmük van.

Perényi: A minisztériumban sem volt rossz. De hát, ami volt, elmúlt...

Doy: Bizony, el. Viszont megint lesz KEN, ehhez mit szólsz?

Perényi: Mit szóljak, nem tudom, mi az.

Doy: Ja, te akkor még nem voltál az egyetemen. Kérlek szépen, itt akkora bulik voltak, hogy nosza. Mi is beszálltunk. Tamáska olyan kabarét írt, hogy mindenki a hasát fogta a röhhögéstől.

Perényi: Persze, ő színésznek indult. Most mi van vele?

Doy: A szíve, kérlek, a szíve. Nekem is. Viszont akkor ment minden, mint a karikacsapás. Tamáska hozta az egész Presztízs tanszéket, meg benne volt a Szintológia tanszék is. Ott volt mindenki. Jókat röhhögtünk, bizony.

Perényi: Ezt elhiszem, de kétlem, hogy most komolyan meg tudnának csinálni bármit is. Pénz sincs, miránk meg már senki sem kíváncsi.

Pályázatot hirdet a Sádt Győző Alapítvány

Szülei és testvérei alapítványt hoztak létre Sádt Győző, IV. éves közgazdászhallgató emlékére, akit 1992. május 11-én a Skála pénzzsallító autójának kirablásakor ért halálos lövés. Az alapítvány tőkéje Győző megtakarított pénzéből, a szülők, a barátok, vállalatok adományából és a Soros Alapítvány hozzájárulásából állt össze. Andorka Rudolf rektor is támogatásáról biztosította az alapítvány létrehozását.

A Sádt Győző Alapítvány pályázatot hirdet a Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetem II., III. és IV. éves hallgatói részére.

A pályázat elbírálásakor az alapítvány kuratóriuma előnyben részesíti azokat,

- akiknek tanulmányi eredménye - kedvezőtlen szociális körülményeik ellenére is - meghaladja az évfolyamátlatgot;
- akik közösségi tevékenységükkel kivívták társaik elismerését;
- akik a tanulás mellett szakmai vagy egyéb munkát is végeznek;
- akik tudományos diákköri tevékenységükkel, illetve szakmai pályázatokon való részvételükkel hozzájárultak ahhoz, hogy jó közgazdászokká váljanak.

A legjobb hat-nyolc pályázót a kuratórium - az alapítványi tőke kamatából, illetve

a Soros Alapítvány kiegészítő támogatásából - egyszeri pénzbeli támogatásban vagy ösztöndíjban részesíti.

A pályázatok beküldési határideje: 1995. április 15. Cím: Sádt Győző Alapítvány, 1113 Budapest, Bartók Béla út 60. Az eredményhirdetés időpontja: 1995. május 11., melynek helyéről és pontos idejéről a nyertes pályázókat a kuratórium levélben értesíti. (A Sádt Győző Alapítvány számlaszáma: 219-98636-021-32947).

SZOCIOLÓGIA TANULMÁNYI VERSENY

A szociológia tanszék az 1994/95-ös tanév II. félévében tanulmányi versenyt hirdet elsőéves hallgatóknak.

Pályázni lehet a szociológia alaptárgy tematikájához illeszkedő témákban, 15-20 gépelt oldal terjedelmű dolgozattal.

Konzultációs lehetőség a szemináriumvezetőknél.

Pályadíjak: I. díj 10 000 Ft (12 pont)
II. díj 7 500 Ft (11 pont)
III. díj 5 000 Ft (10 pont)

A többi beadott dolgozat 5-10 pont között részesülhet jutalomban.

A dolgozatok beadási határideje: 1995. május 19.

Szociológia tanszék

Szlogenek a demonstráción

MegBokrosodott a Gyula...
Tandíj a felsőoktatás Horn-foka
Bokros, maga kicsit torkos!
Mész egyetemre? Nem, Bokros teen-dóim vannak.
Gyula, mennyi volt a tandíj Rosztov-ban?
Fodor Gábor, lesz belőled adjunktus az ELTE-n?
Oscar-díj, a legjobb epizódszereplő: Fodor Gábor

Vigyázz Lajos, hátrakötjük a bajuszodat!
Tandíj helyett bajuszadót!
Kiugrasztották a Gyulát a Bokrosból...
Enni, vagy az egyetemen lenni? Ma 2000. 2000-ben...?
Magyar Allamtandíj: magas és biztonságos.
Érez rá az amerikai egyetemek izére: tandíj

OTP BANK RT.

TREASURY IGAZGATÓSÁGA

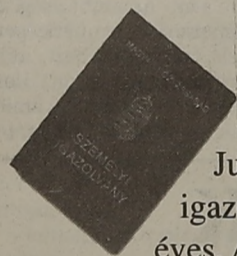
számviteli vagy közgazdasági felsőfokú szakirányú iskolai végzettséggel rendelkező, devizaszámvitelben és -nyilvántartásban jártas, középfokú angol nyelvtudású, gyors beilleszkedésű,

pontos munkavégzésű munkatársat keres.

Érdeklődni lehet a 112-1213-as telefonszámon a hirdetés megjelenését követő 5 napon belül.

Már 1.000 forintra is lehet nyitni OTP Junior kártyás számlát

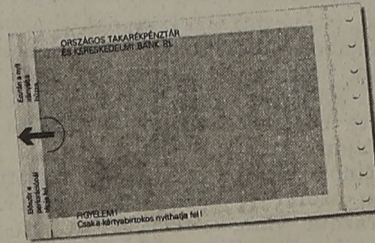
Az ország 400 OTP Bank fiókjának bármelyikében nyithatsz Junior kártyás számlát, ha van személyi igazolványod, és még nem múltál el 26 éves. Amennyiben még tanulsz vagy nincs önálló kereseted, a számlanyitáshoz egy kezesre is szükség van.

Nyitáskor számládra a közösen megállapított havi limit (maximum ennyi pénzt vehetsz fel Junior kártyáddal egy hónapban) kétszeresét, minimum 1.000 forintot kell befizetned. Innentől kezdve a számládon tartott minden forint napról-napra gyarapszik.

Ha takarékoskodni kívánsz, pénzedet magasabb kamattal le is kötheted 1, 3, 6 vagy 12 hónapra. Ha nem tudod előre mennyi pénzt tudsz nélkülözni, kérheted a hónap végén számládon

maradó összeg lekötését alkalomszerűen, vagy hónapról hónapra automatikusan. Számládra bárki fizethet be pénzt akár készpénz-befizetéssel, akár banki átutalással.

Junior kártyád biztonságát személyi azonosító kódod szavatolja. Ezt a négyjegyű számot kártyád átvételekor, lezárt borítékban kapod meg. Nélküle nem lehet pénzt felvenni az automatából, így illetéktelen személy kártyád esetleges elvesztése esetén sem férhet hozzá pénzedhez.

Junior kártyáddal havi limited erejéig a nap 24 órájában vehetsz fel készpénzt az OTP Bank 100 pénzjegykiadó automatájának bármelyikéből, melyek száma év végéig megduplázódik.

Ha további kérdésed van, vagy szeretnél Junior kártyás számlát nyitni, keresd fel a legközelebbi OTP Bank fiókot!

OTP Junior kártya. Komolyan vesznek.

A Közgáz (DiákCentrum) következő műsora március 31-én, pénteken este 21.00-3.30-ig: **Vörös István és a Prognózis.** Mozifilmek: *Interjú a vámpírral* (am., fsz.: Tom Cruise, Brad Pitt, Antonio Banderas); *Only You* (am., fsz.: Marisa Tomei, Robert Downey Jr. Bonnie Hunt). Non-stop funky and soul disco (d. j.: Szeles Tibor & Mihálszky Tamás). Jégkrémbár, koktélbár, salátabár, teaház, karaoke-show.

Április 7-én, pénteken este 21.00-3.30-ig: **Koncert: Hobo Blues Band.** Mozifilmek: *A parazita* (am., fsz.: Donald Sutherland); *Könnyen vedd a halált!* (kan.-am., fsz.: Thomas Ian Griffith, Nastassja Kinsky, Christopher Plummer). Non-stop funky and soul disco (d. j.: Szeles Tibor & Mihálszky Tamás). Jégkrémbár, koktélbár, salátabár, teaház, karaoke-show.

Helyreigazítás

Március negyedik számunkban pontatlanul jelent meg a Forgó Ferenc vezette reformbizottság összetétele. Helyesen a testület diáktagja Kósa István, a hallgatói tagozat tagja.

KÖZGAZDÁSZ

A BUDAPESTI KÖZGAZDASÁG-TUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

Főszerkesztő: Molnár Gabriella

Szerkesztőség: Budapest IX., Fővám tér 8. 1093

Telefon: 217-4548

Kiadó: BKTE

95-1205

Szakra Lapnyomda Rt. Budapest

Felelős vezető: dr. Csónódes Zoltán

elnök-vezérigazgató

ISSN 0230-7529